AL. CALISTRAT

LUPTA PENTRU FOC

TREI PRIETENI

— Andrei! Andrei!

În faţa uşii care dădea în laboratorul inginerului Andrei Vuia, de la facultatea de electronică, se aflau doi tineri: conferenţiaru' Virgil Stanca, de la facultatea de istorie şi arheologie, şi Mariana Savu, speleolog, una dintre cele mai îndrăzneţe cercetătoare ale peşte rilor patriei noastre

— Hai. Andrei, deschide! Mai strigă o dată Mariana Savu, bătând cu pumnul ei micuţ, dar viguros, în uşă.

— Strigi degeaba, spuse atunci Virgil Stanca. Tu n-auzi ce zgomot infernal este în laborator? Naiba ştie ce o mai fi născocit şi Andrei ăsta. Mă mir că nu surzeşte. Am stat o vreme cu el zilele trecute şi, să-ţi spun drept, când am ieşit afară îmi ţiuiau urechile, de n-am mai auzit nimic mai bine de jumătate de oră.

Ochii albaştri ai lui Stanca se luminară de un surâs şăgalnic. Era un om ca de vreo treizeci de ani. Înalt, zvelt, cu faţa încadrată de un păr castaniu şi ondulat. Avea o faţă de adolescent, gata tot deauna să facă o poznă.

— De ziua lui Andrei o să-i cumpăr o zbârnâitoare, ca acelea cu care mă jucam în copilăria mea. Sunt mai puţin periculoase decât aparatele lui şi tot atât de zgomotoase.

— Virgile! Îl mustră Mariana scuturându-şi zulufii blonzi-cenuşii. Ochii ei de un verde luminos, ca apele mării sub razele soarelui,

îl priveau dojenitor. Ştii bine că Andrei lucrează la o descoperire epocală.

— Poate ştii tu la ce, că eu nu ştiu nimic. Exagerează cu secretele lui. De aproape un an de zile se fereşte parcă de toată lumea, nu mai face sport, nu mai vine la reun-iunile noastre.

— Hm! Vezi., spuse Mariana încurcată, asta cam aşa e., dar eu am încredere în Andrei, şi, dacă el spune că este un lucru însemnat. Să ştii că este aşa. Îl ştii doar cât este de tăcut şi cât îşi verifică fiecare experienţă până să vorbească despre ea. Ia auzi, se întrerupse brusc fata, s-a făcut linişte în laborator.

Şi în clipa următoare, dintr-un imbold spontan, amândoi se porniră' să bocănească cu toată puterea în uşă.

— Andrei! Andrei!

Se auziră câţiva paşi, cineva trase Un zăvor, şi în cadrul uşii apăru un bărbat de vreo treizeci de ani, scund, cu umerii laţi, cu faţa rotundă şi părul negru, creţ şi zburlit.

— Voi eraţi? Ce v-a apucat?

Candoarea întrebării îi făcu pe cei doi să izbucnească într-un hohot de râs nestăvilit.

— Asta-i bună! Izbuti să articuleze în cele din urmă Stanca. Pocănim de mai bine de o jumătate de oră în uşă, şi dumnealui ne întreabă ce ne-a apucat. Bine, măi omule, ai pierdut cu totul noţiunea de timp? Nu era vorba să mergem astă-seară să ascultăm puţină muzică? Sau tu preferi urletele, trosnetele şi ţiuiturile aparatelor tale?

— Muzică? Muzică? Spuse absent Vuia. Aah! Adică să mergem să ascultăm muzică?! Bine, fie! Dar o să ascultăm muzică aici, în laboratorul meu. Poftim! Îi invită el ceremonios.

Mariana se prefăcu speriată:

— Iertare! Nu! Mai bine fugim. Am ascultat uvertura ta din dosul uşii şi, să-ţi spun drept, suntem lămuriţi!

Seriozitatea lui Vuia o impresiona totuşi. Era în expresia ochilor lui ceva emoţionant, ceva care-i spunea că prietenul ei se află în preajma unui eveniment atât de însemnat, încât orice glumă ar fi fost nelalocul ei.

— Hai să intrăm, Virgile, spuse ea cu glas calm. Hai să vedem despre ce este vorba!

Vuia se dădu la o parte din cadrul uşii.

— Intraţi! Dar ştiţi care este regula în laboratorul meu: nu puneţi mâna pe nimic. Nu am poftă să vă văd friptură!

— Ştim, ştim, spuse Stanca. Pericol de moarte! Energia atomică e o forţă pe care ucenicii vrăjitori ai zilelor noastre.

— Văd că-ţi ştii lecţia pe de rost, îi replică Vuia, care, cu tot aspectul lui ursuz, nu era lipsit de umor. Şi acum dezbrăcaţi-vă şi luaţi loc.

Ar fi greu să descriem laboratorul lui Andrei Vuia. Era o încăpere mare, plină de tot felul de aparate, de sârme şi cabluri perfect izolate, de electrozi din metal lucios ca oglinda, între care scăpărau în timpul experienţelor scântei electrice uriaşe. Podeaua era făcută dintr-un material izolator. Scaunele erau şi ele puse pe picioare de cristal gros, ca, de altfel, şi mesele de lucru. Pe un cuier din apropierea uşii se puteau vedea nişte halate de cauciuc gros, un fel de salopete cu cască, mănuşi şi cizme dintr-o singură bucată.

— Trebuie să ne îmbrăcăm cumva în costumele astea de scafandru? Se interesă Stanca. Sau putem asculta muzica divină pe care ne-o pregăteşti în bietele noastre costume de stradă?

— Nu! N-aveţi nevoie de haine de protecţie, răspunse serios Vuia. Astă-seară veţi asculta o muzică neobişnuită. Adică nu prea va fi muzică pentru voi, dar va fi ceva foarte interesant, un

sistem de imprimare şi redare a sunetelor la care nu s-a gândit încă nimeni.

— Andrei dragă, spuse atunci şugubăţ Stanca, te pomeneşti că ai fost pe la muzeul de antichităţi şi ai văzut acolo gramofoanele străbunilor noştri şi acuma vrei să ne uluieşti cu aceste aparate ieşite de mult din uz!

Un zâmbet de o vagă ironie pluti pentru o clipă în jurul buzelor lui Vuia.

— Gramofon! Spuse el pe gânduri. Poate că ai dreptate. Poate că nu. Aş spune mai degrabă că este vorba de o placă, de un disc de gramofon. Un disc imprimat însă pe cu totul alte principii decât cele din trecut!

— Dar vorbeşte odată limpede, măi omule, izbucni atunci Mariana, şi mai lasă cimiliturile.

— Ai dreptate. Vuia se apropie de cei doi şi, sprijinindu-se de una dintre mesele din laborator, începu: Cred că nu mai am nevoie să vă amintesc principiul imprimărilor pe discuri. Aparatul la care am lucrat în ultimii ani, şi mai ales în ultimele douăsprezece luni. Mi-a fost sugerat de o idee năstruşnică, pornită tocmai de la faptul că undele sonore îşi pot lăsa urma într-o masă sensibilă.

— Pân'aici nimic năstruşnic., nu se putu abţine Stanca. Prin urmare, tot gramofonul săracul.

— Virgile! Astâmpără-te sau te. Elimin de la cursuri. Interveni Mariana glumind şi cu toate acestea pe' un ton foarte hotărât.

— Iaca tac!

— O masă sensibilă, continuă Vuia. Ultimele cercetări au arătat însă că există unele roce vulcanice sensibile la undele sonore. Dacă aceste unde sonore, glasul lui Vuia deveni clar, răspicat, dacă ele ar influenţa însă structura' unui material deosebit de sensibil. Atunci impresiunile, în condiţii favorabile, s-ar putea

menţine vreme îndelungată, foarte îndelungat:! şi atunci am avea un fel de cronică sonoră, a unor epoci cufundate în străfundurile beznelor vremii.

O cută se ivise pe fruntea lui Stanca. Figura lui de om vesel căpătase o expresie de intensă concentrare. Ochii Marianei se măriseră de uimire, iar în ei lucea sclipirea vie a entuziasmului.

— O cronică sonoră. A unor epoci trecute., spuse pe gânduri Virgil Stanca.

— Ipoteza este plauzibilă, interveni în discuţie Mariana. Nu pun la îndoială că asemenea impresiuni de sunete vor fi existând în nenumărate locuri. La ce folosesc, însă. Din moment ce nu dispunem de aparatul care să detecteze această impresiune determinată în structura materialului respectiv şi care să o retraducă în undele sonore care au provocat-o.

— Da, Mariana are dreptate, spuse şi Stanca. M-am lăsat furat de ipoteză şi, să vă spun drept, într-o străfulgerare mi-au şi trecut prin minte extraordinarele aplicaţii care s-ar putea face în disciplina mea.

— Un moment, că n-am terminat! Vuia îşi aprinse tacticos o ţigară. Preocuparea mea principală a fost tocmai punerea la punct a unui asemenea aparat, pe care l-am numit „detectorul sonic”.

— Şi?! Stanca şi Mariana vorbiseră deodată.

— Şi. Cred. Mă rog, presupun. Deşi aparatul nu este cu totul perfect, că am izbutit să realizez acest lucru.

În laborator se făcu linişte deplină. Ma-iana şi Virgil schimbară o privire ca şi cum nu le-ar fi venit să creadă cele auzite. Vuia sta în faţa lor ca un şcolar care s-ar fi făcut vinovat de o şotie nepermisă.

— Adică., luă în cele din urmă cuvântul Stanca., adică tu. Susţii. Că ai pus la punct un asemenea aparat? Ua – cum îi spui tu – detector sonic?

Vuia îşi frământă stingherit mâinile:

— Da. Aşa cred.

— Ce-i aia: cred! Da sau nu?

— Mai mult da!

— Andrei! Interveni Mariana între cei doi, nu mai da răspunsuri în doi peri. Ai aparatul sau nu-l ai? Şi, dacă-l ai, unde este? Nu ne mai pune răbdarea la încercare!

— Aparatul e aici, spuse Vuia, arătând spre masa în faţa căreia se găseau. În mijlocul ei se afla un fel de ridică tură de formă dreptunghiulară, acoperită cu o pânză neagră. Era cât un geamantan mijlociu.

Vuia îndepărtă pânza. Apăru o cutie dintr-un material plastic de culoare cafenie, aproape neagră. O mulţime de fire, fiecare divers colorat, se împleteau în spatele aparatului şi se uneau apoi în cabluri de* grosime mijlocie care erau terminate cu nişte borne dintr-un metal argintiu strălucitor.

— Acesta e detectorul sonic! Prezentă Vuia. Nu vreau să intru în amănuntele prezentării. Esenţialul vi l-am spus. Aceste borne pe care le vedeţi, puse în contact cu masa sensibilă în care s-a produs imprimarea sonoră prin modificări în structura materialului, au menirea să detecteze şi să conducă în interiorul aparatului microcurenţii, care sunt retransformaţi aici în unde sonore cu ajutorul unor lămpi asemenea celor ale radiourilor. Sunetele pot fi astfel auzite prin mijlocirea unui difuzor.

Mariana Savu şi Virgil Stanca se apropiară de aparat.

— Interzis a se pune mâna! Le aminti Vuia.

— Ştim, ştim!

— Ascultă-mă, Andrei, spuse Stanca. Toate sunt bune. Vedem şi aparatul Ne-ar interesa însă o experienţă. Mă înţelegi. Nu că n-am avea încredere în previziunile tale.

— Dar una-i teoria şi alta-i practica, îi luă cuvântul inginerul Vuia. Tocmai aici e greul. Am izbutit cu multă trudă să produc în laborator pe o rocă sensibilă impresiuni sonore. Numai că nu sunt absolut concludente, deoarece ele nu reprezintă decât zgomotele făcute de aparatele şi de descărcările electrice din acest laborator. Aşadar, dacă acum doriţi să ascultaţi. Puţină muzică. Spuse, nu fără ironie, Vuia, luându-şi revanşa pentru toate spiritele lui Stanca, atunci putem începe.

Vuia îndepărtă pânza care acoperea un fel de ecran dintr-un material plastic de culoare întunecată şi puţin sticlos, fixă bornele detectorului sonic în două cavităţi şi apoi începu să manevreze cu cea mai mare atenţie manetele aparatului.

Câteva cadrane se luminară. Ace indicatoare oscilau aci mai încet, aci mai tare. În difuzor se auzea un fâşâit, întrerupt în răstimpuri de pârâituri din ce în ce mai puternice. Larma creştea treptat, devenind asurzitoare, până ce, în cele din urmă, cei doi îi făcură semn lui Vuia să înceteze.

— Frumos, nu? Îi se adresă Vuia, şi în glasul său se simţea un entuziasm juvenil.

— Ce frumos?! Splendid, grandios! Spuse Stanca, încercând, în glumă, să dea glasului său o intonaţie macabră.

— Lasă glumele, Virgile! Îl potoli din nou Mariana. Eu, să vă spun drept, nu înţeleg nimic Zgomotele auzite pot fi foarte bine datorite impresiunilor sonore, aşa cum spune Andrei. Dar pot fi cauzate, în aceeaşi măsură, de pricini diverse, fără să avem putinţa de a controla cui se datorează.

— Te înşeli, interveni Vuia. Zgomotele acestea revin de fiecare dată când branşez aparatul pe masa aceasta sensibilă, produsă în laborator. Deci aparatul funcţionează. Întrebarea este dacă e

apt să capteze şi impresiuni întâmplătoare, care se vor fi produs cândva, în trecut.

— Ia stai, îl întrerupse Stanca. În trecut. În trecut. Adică ce înţelegi tu prin trecut?

— Ceea ce înţelegi chiar tu! De mult. De mult de tot.

— Adică chiar şi acum zece mii de ani?

— Chiar şi acum o sută de mii de ani!

— Adică presupui că am putea detecta sunetele emise cu sute de mii de ani înainte într-o aşezare a oamenilor primitivi?

— Chiar aşa, răspunse ezitând Vuia.

— Într-o regiune de origine vulcanică, se amestecă în discuţie Mariana. Un loc cu peşteri care ar fi putut fi locuite. Un loc ferit, unde impresiunile se vor fi menţinut tocmai prin condiţiile speciale geografice.

— Grozav! Abia izbuti să mai articuleze Stanca. Emoţia ii luase aproape graiul! Grozav! Senzaţional! Extraordinar!

— Opreşte-te! Îl aduse la realitate Vuia.

— Ba, dimpotrivă < Abia o pornim la drum. Ascultaţi-mă: ştiu o regiune care a fost cu siguranţă locuită de oameni în vremurile cele mai depărtate. Aţi auzit de Peştera Albastră?

— Ce peşteră? Îi privi nedumerit Vuia.

— Am auzit, desigur că am auzit, sări cu vorba Mariana. Continuă, Virgile!

— Ei bine, organizăm o expediţie într-acolo, spre a verifica detectorul sonic al lui Andrei Vuia. Suntem la sfârşitul primăverii. Până la începutul vacanţei de vară nu mai e mult.

— Adică, după câte înţeleg, spuse cu umor Vuia, ai vrea să auzi cu ajutorul aparatului meu glasul străbunilor tăi de acum o sută de mii de ani.

— Exact, îi răspunse Stanca, spre a-ţi dovedi că avem strămoş comun pe un maimuţoi care se căţăra prin copaci, dragă Andrei.

— Consider aceasta un fapt dovedit fără putinţă de tăgadă, conchise Mariana în hohotul de râs al celor doi.

După câteva zile, cei trei se aflau în cabinetul de lucru al venerabilului profesor Adrian Ionescu, şeful catedrei de preistorie a facultăţii de arheologie, care-i chemase spre a le face comunicări. Deşi fiecare dintre ei îşi câştigase primele merite pe tărâmul ştiinţei, se simţeau în faţa bătrânului profesor ca şi studenţii din primul an.

Profesorul Ionescu se înfundase în fotoliul de piele al biroului său şi-şi plecase bărbia în piept, ascultând cu atenţie încordată lămuririle lui Stanca în legătură cu referatul privitor la expediţia proiectată.

— Interesant, interesant., lăsa el să-i scape din când în când.

Virgil Stanca terminase, dar profesorul nu mai spusese nimic.

Trecură câteva minute de tăcere.

— Vasăzică, spuse în cele din urmă profesorul, lucrul e clar: este vorba de un detector sonic capabil să reproducă, în anumite condiţii, impresiunile sonore care se vor fi făcut cândva în negura timpurilor.

— Exact, tovarăşe profesor, întări Vuia.

— Pentru disciplina noastră ştiinţifică e o invenţie de o uriaşă însemnătate.

— Desigur. Întrerupse entuziasmat Stanca.

— Şi, după cum aţi precizat în referat, aţi vrea să puneţi la cale o expediţie în regiunea Măgura, la Peştera Albastră?

— Da, răspunse de data aceasta Mariana Savu. Regiunea îndeplineşte condiţiile care ne-ar îngădui să sperăm într-un succes.

— Fără îndoială! Numai că o asemenea expediţie nu poate fi pusă la cale numai de voi trei, dragii mei, continuă profesorul ridicându-şi privirile. Voi aveţi de partea voastră entuziasmul şi dragostea pentru ştiinţă. Eu nu vă pot da mai mult decât experienţa mea, dar, din păcate, nu şi directa colaborare, căci vârsta nu-mi mai îngăduie eforturile pe care le va cere o asemenea expediţie.

Privirile celor trei prieteni se înceţoşară pentru o clipă

— Experienţa şi. Sprijinul meu, îşi depăna mai departe gândurile savantul.

Un oftat de uşurare scăpă din pieptul celor trei.

Un moment, un moment. Nici sprijinul meu nu-i totul! În colţurile ochilor lui Adrian Ionescu miji un surâs părintesc. Iată care-i situaţia: referatul scris al tovarăşului Stanca m-a convins şi mi-am îngăduit să-l supun consiliului profesoral, împreună cu câtevarândurI. Hm. Să le spunem explicaţii din partea mea.

— Şi.? Exclamară cei trei într-un glas.

— Şi. Consiliul profesoral al facultăţii noastre şi-a însuşit punctul meu de vedere şi a hotărât să sprijine cererea voastră de a se organiza expediţia.

— Mulţumim, mulţumim, tovarăşe profesor! Exclamară bucuroşi cei trei prieteni.

— Staţi mai încet cu mulţumirile, nu mi le daţi toate mie. Nu uitaţi nici comitetul de partid al facultăţii şi nici. Ministerul care.

— Îi privi cu ochi strălucitori de bunătate – care v-a aprobat de urgenţă sprijinul material necesar pentru realizarea planului vostru! V-am convocat aici tocmai spre a vă comunica faptul că expediţia arheologică Virgil Stanca a făcut primul pas. Desigur: pe calea succesului. Vă urez spor la muncă şi rezultate strălucite!

LUMINA ALBASTRĂ.

Deşi era numai miezul zilei, întunericul se lăsase pe neaşteptate, transformând verdele pădurilor care acopereau munţii înconjurători în negru adânc. Bolta cerului dispăruse aproape cu totul. Parcă între culmile munţilor ce străjuiau defileul pe care urcau patru persoane şi doi cai mărunţi de munte, se întinsese un zăbranic de beznă cu marginile tivite fumuriu şi care se lăsa mereu mai jos, tot mai jos, inundând valea îngustă.

Trecuse relativ puţină vreme de la faimoasa audiţie,muzicală” oferită de inginerul Andrei Vuia celor doi prieteni ai săi.

— Mai e mult, Ştefane?

Cel întrebat, un flăcău de vreo douăzeci şi patru de ani, îmbrăcat în portul muntenilor, cu iţari strânşi pe pulpa piciorului şi cămaşă albă cu broderie de mătase neagră, dar purtând în picioare bocanci de munte, o haină de foaie de cort impermeabilă şi o pălărie neagră de postav cu borurile înguste, ridică privirile spre cer, cercetă împrejurimile şi se opri:

— Mult nu mai e, tovarăşe profesor! Dar nici timp nu mai avem. Vine furtuna şi nu e a bine. Dacă ne prind puhoaiele tocmai aici, mi e că ne trezim înapoi în Măgura după atâta amar de urcuş; de la patru din zori până-n nămiezi nu-i glumă. Ce zici, tovarăşă Mariana?

Privirile lui negre şi inteligente scăpărau de voie bună.

Mariana era îmbrăcată ca şi ceilalţi doi, în perfecta ţinută a alpiniştilor şi, în plus, purta şi ea în spinare o raniţă respectabilă şi ca volum, şi ca greutate.

— Nu, zău, bade Ştefane, îi spuse ea. Nu ne mai speria, că nu suntem copii. Dar tare ar fi bine să ne întindem corturile înainte de începerea ploii.

— Eh, mai glumesc şi eu ca să prindem inimă, spuse Ştefan Rogobete, muntean de prin partea locului şi ghid renumit al munţilor acestora de măreaţă sălbăticie. Dar de cum trecem de stânca aceea, care stă parcă să pice în vale, şi o cotim puţin la stânga, poteca asta a caprelor urcă pe un loc, ca o ieşitură largă, asemenea unui pridvor făcut anume în faţa peretelui de piatră. Acolo nu avem de ce ne teme, că suntem la adăpost.

— Dar până la peşteri mai e mult? Se interesă Mariana Savu, care făcea parte din expediţie în calitate de speleolog.

— Nu. Peşterile sunt chiar acolo. Ne-am putea adăposti la nevoie chiar în ele. Sau să urcăm mai sus la al doilea pridvor, acolo unde spun oamenii că e Peştera Albastră. Dar.

— Dar. Crezi că e mai bine să ne vedem de treabă. Că cine ştie?! Spuse cel care fusese numit cu puţin mai înainte „tovarăşe profesor” şi care nu era altul decât arheologul Virgil Stanca.

Micul grup pornise din nou. Descărcări electrice foarte puternice luminau în răstimpul unor fracţiuni de secundă grandiosul peisaj care-i înconjura. Vântul începuse să bată cu putere, şi, în legănarea lor, copacii din pădurea pe a cărei lizieră înaintau trosneau ca mii de catarge în plină furtună de mare.

— Un singur om din grup nu spusese nimic, ci asculta fără comentarii sporovăielile tovarăşilor săi de drum. Era inginerul Andrei Vuia.

Grupul cercetătorilor ajunse pe pridvorul, mai corect spus: pe terasa care se afla în faţa peşterilor.

— Splendid! Se entuziasma cercetând locurile cu privirea Virgil Stanca, iată un loc cu adevărat nimerit pentru o aşezare a primilor oameni care vor fi părăsit pădurile. Priviţi terasele înconjurătoare, valea aceasta, ferită de curenţi, peşterile din

apropiere. Nici nu s-ar putea condiţii mai bune pentru fixarea unei cete. Ce zic a unei cete? A mai multor cete de oameni din paleoliticul cel mai vechi.

— Dragă Virgile, deschise vorba, în cele din urmă, inginerul Vuia. Nu eşti la facultate. Cred că, înainte de a ne ocupa de cum vor fi locuit paleoliticii tăi, să ne ocupăm de cum vom locui noi. Să ridicăm corturile cât mai e timp şi să punem la adăpost aparatele. Să ne gospodărim.

Şi, fără să mai aştepte, începu să descarce samarele căluţilor. Foile de cort fură desfăcute. Tije uşoare, articulate, din duraluminiu special fură ancorate la adăpostul peretelui de stâncă şi formară carcasa corturilor încăpătoare şi rezistente. Câteva obiecte simple şi practice, tot din pânză şi aluminiu, mobilară interiorul. Locuinţele fură puse la punct în mai puţin de jumătate de oră.

— Vrern lumină, inginerule! Protestă Mariana.

— Imediat!

Instalarea firelor electrice, a duliilor şi a becurilor micuţe nu dură decât vreun sfert de oră. Virgil Stanca, poznaş ca totdeauna, se apropie de un bec cu bricheta aprinsă.

— Ce faci, Virgile? Îl apostrofă Vuia.

— Îţi dau o mână de ajutor, răspunse cu prefăcută naivitate arheologul.

Mariana şi Rogobete râdeau cu hohote.

— Nu, zău, tovarăşe inginer, spuse în cele din urmă ghidul, cred că în seara asta va trebui să ne mulţumim cu lumânările pe care am avut prevederea să le iau din sat, căci nu văd să mai avem vreme să instalăm un grup electrogen, dacă va fi existând vreunul în bagajele dumneavoastră.

— Nici nu există, replică calm Vuia. Şi, cu toate acestea, peste câteva minute, vom avea lumină electrică.

— Ah, înţeleg, interveni Mariana. Te gândeşti la bateriile lanternelor noastre portative.

— Nicidecum.

— Atunci nu mai înţeleg nimic.

— Şi, cu toate acestea, este foarte simplu, continuă inginerul scoţând la iveală dintr-una din lăzi o cutie de dimensiuni destul de modeste, care avea în partea superioară două borne metalice. Iată sursa noastră de curent electric, cel puţin pentru astă-seară.

— Un acumulator, exclamă oarecum deziluzionată Mariana. Dar ce vom face când se va descărca?

— Îl vom reîncărca, preciză calm Vuia.

— Tovarăşe inginer, interveni Rogobete, o să fie cam greu să facem mereu drumul până la vale la staţia de reîncărcare.

— Nici nu va fi nevoie. Îl vom reîncărca pe loc.

— Dragă Andrei, se amestecă de data aceasta Stanca. Văd că – ţi plac cimiliturile. Spune odată, omule, ce ai de gând?

— Nimic mai simplu, explică Vuia. Vom utiliza energia solară pentru a reîncărca la nevoie acumulatorul: Cred că bateriile solare cu semiconductori nu constituie o noutate pentru voi. Ei bine, am adus cu noi o instalaţie – ce-i drept – mică, dar foarte comodă, care ne va permite să avem în permanenţă energie electrică în lunile pe care le vom petrece aici, în cazul în care cercetările noastre vor fi încununate de succes.

— Oh, tată soare, nu ne părăsi!

Lumina ta face şi noaptea zi. Declamă cu emfază Virgil Stanca, luând o poză teatrală.

— Poet incorigibil, spuse cu prefăcut dispreţ Vuia. Ai făcut versuri şi mai bune altădată, dragă Virgile.

— Asta n-am ştiut-o, sări cu gura Mariana. Virgil e şi poet? Nu se face: de ce nu mi-ai spus niciodată nimic?

— Modestie de scriitor, comentă Vuia. Virgil publică de mult versuri şi schiţe prin revistele literare sub pseudonimul.

— Andrei! Virgil Stanca îşi apostrofă încurcat prietenul. Nu se face! Vezi-ţi mai bine de „uzina” ta helio-electrică.

— Mă rog, spuse Vuia şi conexă firele electrice la bornele acumulatorului.

Lumina se aprinse în toate corturile semănând în noaptea care se lăsase stele micuţe şi sclipitoare.

— Sunteţi servită, stimată colega! Spuse Vuia. Mai repede decât credeai poate. Când mă gândesc la ce ar fi însemnat această expediţie cu câteva zeci de ani în urmă, când folosirea bateriilor solare era abia la începuturile ei. Ar fi fost foarte greu să cari un grup electrogen tocmai prin coclaurile astea. În timp ce acum o instalaţie simplă aduce civilizaţia secolului nostru în creierii munţilor. Hm! Paleoliticii tăi nu prea aveau aceleaşi condiţii, Virgile, spuse Vuia îngroşindu-şi şugubăţ glasul.

— Acum începi tu cu disertaţiile! Spuse Virgil Stanca.

— Fiecare cu slăbiciunea specialităţii lui! Comentă Mariana Savu.

— Şi eu cu a mea, se amestecă în vorbă Rogobete. Poftiţi la masă, mă rog dumneavoastră, că de mâncat avem nevoie să mâncăm şi noi ca şi paleoliticii pe care-i căutaţi.

— Ei, şi dumneata, bade Ştefane! Protestă Mariana.

— Poate că nu-i aşa? Ce părere aveţi, tovarăşe profesor? Exagerez?

— Ştiu şi eu?! De fapt, cu toate progresele civilizaţiei, nu cunoaştem prea multe despre strămoşii noştri de acum o sută de mii de ani. Urmele de cultură materială ne dau doar o imagine vagă despre felul în care-şi duceau viaţa, despre

vocabularul lor, despre problemele care-i frământau.- De aceea, cred că aparatul inventat de Andrei ar putea lămuri mu-lte lucruri. Dacă în locurile acestea, acum o sută de mii de ani şi poate şi mai bine, vor fi existat aşezări omeneşti, avem sorţi de izbândă.

Ştefan Rogobete se scărpina în glumă după ureche:

— Zootehnician oi fi eu, dar cimilituri nu dezleg, tovarăşe profesor. Acum dacă m-aţi luat ghid, cer să aflu şi eu mai multe despre rostul expediţiei acesteia.

— Ştefan are dreptate! Interveni Vuia şi, în câteva cuvinte, expuse principiile detectorului sonic şi ale aplicaţiilor lui posibile în cursul expediţiei lor.

— Locul acesta este ideal pentru experimentarea aparatului, se entuziasmă pentru a nu ştiu câta oară Mariana. Ne aflăm într-o regiune de origine vulcanică străveche.

— Exact, continuă Virgil Stanca, şi aspectul ţinutului este dintre cele mai îmbietoare pentru o aşezare omenească din trecut. Dacă am putea detecta zgomotele vremurilor îndepărtate şi le-am imprima de îndată pe o bandă de magnetofon, cred că am descifra câte ceva din enigmele familiei omului.

— Am citit cândva cartea unui scriitor sovietic, spuse gânditor Ştefan Rogobete, în care se vorbea despre păstrarea imaginii peste zeci de mii de ani pe o suprafaţă sensibilă. Cine ştie. Poate că şi aici.

Un fulger, urmat de o bubuitură puternică, îl întrerupse. Se repeziră cu toţii la intrarea cortului. Ploaia încetase. Norii se fugăreau pe cerul care se lumina ici şi colo, fără însă ca semiobscuritatea care domnise toată vremea să se fi ridicat. Dimpotrivă, o dată cu trecerea timpului se apropiase înserarea, şi amurgul accentua şi el beznele. Fulgere puternice brăzdau în răstimpuri cerul, făcând ca norii să apară asemenea unor vălătuci gigantici de fum plumburiu.

— Priviţi! Priviţi! Strigă deodată cu glas gâtuit Mariana.

Cei trei bărbaţi nu-şi dădură pentru o clipă seama ce vrea să le arate. Dar, urmărind mâna ei întinsă spre terasa a doua, se dumiriră curând. În timpul fulgerelor – pe peretele de stâncă – cel puţin aşa li se părea lor, izbucnea o lumină fluorescentă, albăstruie, care făcea ca tot ce se afla în jur să apară ca nişte siluete tăiate în carton negru. Lumina albăstruie se mai menţinea câteva clipe şi după stingerea fulgerului, dând peisajului un aspect halucinant.

— Ce-i acolo, bădie Ştefane? Întrebă Mariana.

— Peştera Albastră, cum îi zic oamenii de pe la noi. De fapt sunt mai multe peşteri mici pline de pietre şi oase. Mai încolo, peretele muntelui este prăvălit, dar cei care s-au căţărat pe acolo spun că muntele sună a gol, aşa că, după părerea mea, s-ar mai putea să fie şi alte intrări de peşteri pe care nu le putem vedea.

— Trebuie să urcăm pe terasa a doua, spuse înfierbântat Virgil Stanca. Avem şansa să găsim una dintre cele mai complete aşezări străvechi dacă într-adevăr intrarea în peşteră există în acel loc.

— Trebuie, tovarăşe profesor, numai să mai adăstăm până mâineUrcuşul e greu şi s-a lăsat noaptea, spuse Rogobete.

— Desigur, Ştefan are dreptate! Şi apoi nu uita că, înainte de toate, trebuie să instalăm aparatele de detectare a sunetelor, aparatele de filmat. Nu putem da buzna, nepregătiţi. Ar fi bine ca Mariana să stabilească aspectul precis al rocilor. Cred că o să trebuiască să pătrundem cu forţa în peşteră – dacă există. Să nu uităm însă că înlăturarea rocilor cu ajutorul dezagregatorului atomic necesită o pregătire minuţioasă, spre a nu distruge lucrurile de valoare care s-ar afla în spatele lor.

Orele dinainte de culcare fură întrebuinţate pentru desăvârşirea gospodăriei.

— Voi nu vă instalaţi laboratoarele? Îi întrebă Vuia.

— Laboratorul meu portativ se află în geamantanul acesta, răspunse Mariana, deschizându-l. Ceilalţi priviră intrigaţi mulţimea de eprubete, stative, borcane cu reactivi, un microscop perfecţionat şi totuşi de mici proporţii, câteva ciocănaşe şi alte ustensile care puteau folosi speleologiei. Aparatul de sondare sistem „radar” îl cunoaşteţi şi voi, căci a fost perfecţionat chiar de Andrei. Dacă îmi faceţi loc pe masa aceea din colţ, nu am nevoie de mai mult.

— În regulă, spuse Andrei. Atunci va rămâne mai mult loc pentru laboratorul arheologic al lui Virgil.

Un zâmbet poznaş flutură în jurul buzelor lui Stanca.

— Oh, fără îndoială că dintre toţi eu am nevoie de spaţiul cel mai mare.

Se apropie de un geamantănaş, scoase din el câteva măturici şi nişte şpacluri în genul celor utilizate de ipsosari, un flacon cu acid clorhidric diluat, câteva caiete şi nişte creioane.

— Gata! Spuse el, aranjându-le pe masă.

— Cum, adică, gata? Se încruntă uimit Vuia.

— Gata! Pur şi simplu. Acesta e laboratorul meu.

— Nu se poate!

— Oh! Aveţi dreptate:' ar mai trebui să adaug nişte sape, nişte târnăcoape, dar socot că acestea stau mai bine în remiza alăturată decât aici, în cort.

Lasă glumele, Virgil, spuse şi Mariana. E târziu şi ar fi bine să mergem la culcare. Haide, gospodăreşte-te şi tu, ca mâine să pornim cu spor la treabă.

— Dragii mei, spuse atunci serios Stanca, laboratoarele voastre sunt oarecum şi ale mele. Dacă uneltele arheologului sunt într-

adevăr simple, geologia, chimia, fizica, toate constituie însă pentru cercetările lui ajutoare preţioase. În disciplina mea. Primul element cu care pornim la lucru este informaţia, în al doilea rând logica, stabilirea corelaţiilor între elemente care par poate unora fără nici o legătură între ele, în al treilea rând, imaginaţia. Unele dintre uneltele noastre sunt simple. Dar ştiinţa modernă ne-a pus la dispoziţie aparate ingenioase, care permit să facem sondaje fără săpăturile ostenitoare şi adesea inutile din trecut. Aplicarea principiului radarului la cercetarea subsolului constituie un pas înainte în arheologie. Cercetarea obiectelor acoperite de straturi depuse în decursul veacurilor pe ele fără întrebuinţarea acidului clorhidric fumans. Adică radioscopia lor, e un alt mijloc nou de cercetare Stabilirea vechimii stratului arheologic prin cercetarea radiaţiei carbonului 14 este, de asemenea, o metodă interesantă, dar care nu ne poate ajuta pentru perioade prea îndepărtate. De altminteri, expediţia noastră se bizuie în primul rând pe utilizarea detectorului sonic.

— Îmi permiţi, spuse atunci cu umor Vuia şi, luând una dintre măturicile de pe masă, începu să se scuture pe haină.

Cei de faţă izbucniră în râs.

— Îţi faci ucenicia în arheologie, îi spuse în cele din urmă Stanca. Văd că ai aplicaţii şi te voi pune să lucrezi cu măturica când vom da de urme interesante. Atunci vei înţelege că şi operaţia aceasta cere îndemânare şi migală.

A doua zi, în zori, mica expediţie se afla pe terasa a doua. Nerăbdarea lui Stanca nu ajută însă la nimic, căci Vuia îşi instală migălos şi metodic aparatele, aşa încât îi apucă amiaza.

După o gustare frugală, chiar pe terasa care domina valea, pătrunseră într-una dintre grotele deschise şi nu prea adânci. Nu găsiră nimic de seamă. Bolovanii risipiţi în jur erau fărâmaţi din stânca înconjurătoare. Ici şi colo se găsea câte un os, a cărui natură nu o putură stabili imediat.

— Slab, foarte slab, comentă Vuia. Te pomeneşti că ne am cocoţat zadarnic cu aparatele până aici.

— Nu cred să fie zadarnic, tovarăşe inginer, interveni Rogobete. Ce am auzit, am auzit! Se poate ca în decursul anilor lucrurile de preţ pentru dumneavoastră să fi fost risipite de oameni nepricepuţi care au pătruns prin peşteră. Dar o să mai găsim şi noi ceva. O să vedeţi!

Socotindu-se oarecum un reprezentant al locurilor, Ştefan Rogobete se simţea într-o măsură vinovat de insuccesul primelor investigaţii.

— Şi eu sunt convins că vom găsi ceea ce căutăm. Ştefane, spuse zâmbind Stanca În arheologie trebuie să ai răbdare multă şi, imaginaţie. Şi, slavă domnului, nu ne lipseşte niciuna, nici alta. În fine. Poate că stăm mai slab cu răbdarea, dar.

Vuia reintrase în peşteră, aducând cu sine preţiosul său aparat detector de sunete.

— Începem?

Cu toate că voiau să pară calmi, toţi cei prezenţi se simţeau cuprinşi de fiorii emoţiei.

— Unde fixăm bornele? Continuă Vuia.

Priviră în jur. Peştera era destul de încăpătoare. Pereţii ei eran în general plini de fisuri, ceea ce, după părerea lui Vuia, ar fi creat o greutate în detectarea sunetelor care ar fi fost imprimate în ei.

— Ce părere ai, Mariana? Se adresă Vuia speleologei. Unde crezi că e roca mai omogenă?

Mariana Savu se apropie de pereţi şi-i cercetă cu atenţie. Ciocănea ici şi colo, zburătăcind câte un colţ de stâncă, pe care-l cerceta apoi cu microscopul portativ, nu mai mare decât un aparat de fotografiat, dar de o mare putere de mărire.

— Mi-e teamă că nu este aici locul unde am putea găsi lucrurile cele mai interesante. Bineînţeles că aceasta din punctul de vedere al aplicaţiei detectorului acustic, completă ea.

Îşi reluă cercetările.

Rogobete îi urmărea cu cea mai mare atenţie fiecare mişcare.

— Tovarăşă Mariana, spuse el într-un târziu, n-aţi vrea să-mi spuneţi şi mie ce căutaţi?

— Avem nevoie, îl lămuri speleologa, de o masă de rocă cât mai omogenă pe care să fi fost posibilă imprimarea sunetelor.

— Aha! Rogobete dădu cu înţeles din cap.

Fără să mai comenteze cele aflate, dădu cu pas încet ocol peşterii Se oprea din când în când, apoi o pornea mai departe. La un moment dat, începu să suie pe peretele cel mai afund, de-a lungul căruia urca o pantă de piatră, întocmai unei punţi destul de abrupteîn locul acesta se deschidea în peretele de piatră un fel de pâlnie de dimensiuni apreciabile.

— Tovarăşe inginer!

Vuia se apropie de baza peretelui ridicând privirile întrebătoare spre ghid.

— Ce părere aveţi? Întrebă acesta.

— Relativ la ce? Vuia era nedumerit.

— Păi, privitor la locul ăsta. Mie mi se pare că este tocmai ceea ce căutăm. Tovarăşa Mariana o să ne spună dacă roca este într-adevăr omogenă şi de origine vulcanică. Dar ceea ce mi se pare mai interesant e că peretele formează aici un fel de pâlnie. Nu credeţi că, în cazul în care s-ar fi putut face cândva impresiuni, tocmai forma aceasta ar fi creat condiţiile cele mai prielnice?

— Eşti cineva, Ştefane! Spuse admirativ inginerul. Nouă nu ne-ar fi trecut prin minte lucrul ăsta.

— Şi, cu toate acestea, e vorba de un principiu elementar în acustică, spuse Rogobete. Dar să nu vă mire, tovarăşe inginer! Am citit undeva că mulţi dintre marii matematicieni, capabili să rezolve cele mai complicate calcule, se încurcau la socoteală atunci când era vorba de o simplă adunare, pe care o face orice copil.

Buna dispoziţie cuprinse din nou grupul celor patru cercetători. Mariana se urcă pe perete alături de ghid, care o ajută să desprindă o zburătură din stânca excepţional de dură. O cercetare rapidă, şi lucrurile se lămuriră:

— E ceea ce căutăm, confirmă Mariana Savu. Roca e de origine vulcanică, şi, după toate aparenţele, vechimea ei este de câteva sute de mii de ani.

— Bine, dar duritatea ei.

— Duritatea aceasta s-a format în decursul mileniilor, prin răcire şi prin presiunea maselor înconjurătoare. La origine era, desigur, mai puţin compactă. Până la aspectul actual a trecut însă suficient de multă vreme ca să se fi putut face tot felul de impresiuni de sunete – dacă se vor fi făcut cândva.

— Atunci să trecem la lucru, spuse Vuia cu glasul puţin gâtuit de emoţie.

Detectorul sonic fu instalat într-o firidă de la poalele peretelui de stâncă. Un cablu gros, cât degetul mare, aducea curentul electric necesar în grotă. Din aparat porneau multiple sârme colorate, care se concentrau în câteva borne de metal. Rogobete şi Vuia urcară cât mai sus pe perete şi fixară bornele în câteva adâncituri naturale.

Vuia îşi privi ceasul.

— Gata! Peste zece minute, lămpile detectorului sonic vor fi suficient de încălzite. Încerca să fie calm. Simţea însă un nod care i se urca în gât şi care-l împiedica să vorbească limpede.

Peste zece minute vom auzi ceea ce n-a mai auzit încă nimeni pe lumea aceasta. Sau nimic, comentă el cu un zâmbet silit.

Emoţia îi cuprinse şi pe ceilalţi.

— Unde e Mariana? Chemaţi-o şi pe ea.

Speleologa se depărtase pe nesimţite de grupul prietenilor, care acuma o strigau.

După câteva minute reapăru în grotă.

— Am urcat pe terasa a doua, spuse ea. Îşi dădu pe spate părul blond. Broboane mici de sudoare îi periau fruntea bombată şi înaltă, iar ochii ei vioi se uitau cu atenţie în jur.

— Ştiţi că., voi ea să înceapă.

— Un moment, Mariana! Virgil îi apucă mâna. Andrei a pus în funcţiune detectorul. Peste câteva minute vom asculta.

În grotă se făcu linişte apăsătoare. Nu se auzea decât zumzetul monoton al aparatului.

— Atenţie!

Vuia îşi mai privi o dată ceasul. Îşi puse la urechi o pereche de căşti radiofonice ultrasensibile, şi mâinile lui, cu degete lungi şi arse de soare, începură să mişte cu atenţie şi gingăşie mulţimea de cadrane luminate.

Zumzetul se întări în difuzor, păstrând aceeaşi tonalitate monotonă. Stanca, Mariana şi Rogobete se chirciseră în spatele lui Vuia, cu respiraţia reţinută. Faţa inginerului era palidă. Cadranele se roteau mereu, cu aceeaşi încetineală exasperantă, căutând să detecteze sunetele încrustate în rocă. Se vedea că inginerul face un efort supraomenesc spre a se stăpâni.

— Nimic! Spuse el scrâşnind. S-a terminat!

— Nu se poate, izbucni Stanca. Mai încearcă!

Vuia îl privi lung, apoi îşi continuă manevrele.

Mai trecură câteva minute, în care difuzorul continua să emită acelaşi zumzet fără nici o noimă. ApoI. Pe neaşteptate. Când toţi erau convinşi de nereuşita acestei prime încercări, se auzi un trosnet, câteva bubuituri slabe, apoi mai tari, un fluierat strident, care ţinu vreme de câteva secunde. Din nou zumzetul monoton. Şi iarăşi zgomotele confuze şi stridente de mai adineauri.

Vuia îşi scoase căştile şi opri aparatul.

Urmară clipe de tăcere grea.

— Ce părere ai, Andrei? Întrebă încet Virgil Stanca.

— Greu de spus! Poate că e un succes! De ce nu am auzit!A început nimic, ci abia atunci când vibratorul a ajuns la un anumit grad au început zgomotele? Dar zgomotele acestea nu au nimic caracteristic. Ar putea fi totuşi impresiuni rămase peste milenii în roca vulcanică a acestui perete.

— S-ar putea să fie mai multe impresiuni, pe care în condiţiile actuale nu le putem separa! Îşi dădu cu părerea Mariana. Voiam tocmai să vă spun când am intrat în grotă că am cercetat stâncile prăvălite din locul unde-spune Ştefan că ar fi peştera. Cred că are dreptate! Va trebui să degajăm intrarea, care nu poate fi decât în linie cu intrările celorlalte grote. Poate că pe peretele dinăuntru, care e ferit, detectorul va da rezultate mai concludente.

— Să ducem aparatele jos, spuse într-un târziu Vuia.

— De ce? Le lăsăm aici în grotă. Vom avea curând nevoie de ele. Propun să pregătim dislocarea peretelui de stânci prăvălite, care poate că acoperă intrarea grotei pe care o căutăm, iar mâine dimineaţă să repetăm experienţa.

A doua zi, în zori, grupul cercetătorilor se afla tot pe terasa a doua, acolo unde, după socotelile Marianei Savu, ar fi fost locul cel mai indicat să se deschidă peretele muntelui. Era evident că

odată, într-un trecut foarte depărtat, avusese loc o masivă alunecare a stâncilor, care se sudaseră apoi cu vremea.

Mariana îşi petrecuse pe după gât cureluşa care susţinea o cutie ceva mai mare ca un aparat fotografic şi care avea în partea de sus un mic ecran fluorescent, ca acela al unui televizor. Era un sondor de adâncime, un fel de radar, care înregistra într-o masă omogenă atât corpurile străine, cât şi golurile. Datorită unui simplu calcul, care se efectua cu ajutorul unui aparat anexă, se putea stabili şi grosimea stratului despărţitor.

— Aici e!

Mariana se opri. Pe micul ecran se vedea un contur ce părea intrarea unei grote.

— Trebuie să fie o cavitate de proporţii mai mari, spuse ea Cât despre intrare, se pare că mai încolo cu cincisprezece metri stratul de rocă e mai puţin gros. Să încercăm acolo!

— Care este grosimea peretelui care ne desparte de interiorul grotei? Se interesă Vuia.

— Aproximativ trei metri, răspunse Mariana, consultând calculatorul.

— În cazul acesta putem proceda la degajare.

— Dinamităm intrarea? Se interesă Rogobete.

— Dinamita a ieşit de mult din uz, dragul meu, îi răspunse inginerul Vuia. Vom pune de data aceasta în aplicare dezagregatorul atomic.

— Tovarăşe inginer, Rogobete îl privi cu reproş, cred că nu vreţi să faceţi o glumă. Ştiu şi eu ceva despre dezagregatorul atomic, dar, pe cât sunt informat, aparatul acesta e folosit numai la deschiderea tunelurilor pe sub munţi masivi, la croirea canalurilor şi nu pentru dărâmarea unui perete stâncos.

— Te înşeli, aparatul a fost perfecţionat în ultima vreme, astfel încât forţa de dezagregare e limitată exclusiv la locul dorit. Vei avea ocazia să asişti la experienţă şi să te convingi.

Întreaga expediţie se îndreptă spre cortul central. Dezagregatorul atomic era un aparat nu prea voluminos, care fu transportat pe terasa a doua. Aspectul dezagregatorului era acela al unui geamantan mai mare. În faţă, în partea superioară, avea un braţ metalic terminat cu o minge strălucitoare, tot din metal. Braţul era articulat şi putea fi condus de la distanţă de o mână mecanică, ce se afla în directă legătură cu cel care controla aparatul, cu ajutorul curenţilor bioelectrici.

— Să începem, spuse nerăbdător Stanca.

— Copăcel, flăcăul tatii, râse Vuia. Sper că nu ai de gând să te dezagregi şi tu. Înainte de toate trebuie să ne costumăm Dintr-o ladă care fusese adusă şi ea sus pe terasă, inginerul scoase patru costume dintr-un material greu. Erau un fel de costume de scafandru făcute dintr-o ţesătură deasă de plumb, astfel încât să oprească influenţa radiaţiilor vătămătoare provocate de aparat-

— Complicate măsuri de securitate, comentă Rogobete.

— Complicate, dar absolut necesare, de neînlăturat, răspunse Vuia. Forţa de radiaţie a acestui aparat e atât de formidabilă, încât fără costumele de protecţie ne-ar fi fatală.

Dezagregatorul atomic fu instalat în faţa peretelui de munte indicat de Mariana Savu. Cei patru se retraseră la o distanţă apreciabilă, în dosul unei stânci masive, de unde puteau supraveghea însă totul. Din costumul de protecţie al lui Vuia porneau nişte fire bine izolate, care erau în directă legătură cu mâna mecanică.

— Atenţiune! Atenţiune! Se auzi în căştile costumelor de protecţie glasul lui Vuia. Dezagregatorul intră în funcţiune peste 60 de secunde. Nu priviţi spre locul vizat. Sticlele negre ale vizorului sunt totuşi insuficiente. Atenţie! Contact!

Braţul articulat al dezagregatorului se îndreptă ameninţător spre peretele muntelui din faţa celor patru. Din mingea metalică izbucni un fulger de o intensitate luminoasă orbitoare, care acoperi chiar şi lumina soarelui. Urmă un vuiet asurzitor, ca şi cum un vifor năprasnic s-ar fi năpustit pe orificiul îngust al unui fluier. În peretele muntelui se ivi o pată de lumină; marginile ei se revărsau asemenea unui evantai cu centrul de un alb incandescent, care trecea apoi prin toate nuanţele galbenului, prin portocaliu, apoi prin roşu şi se termina într-un violaceu intens, orbitor prin intensitatea lui.

Dezagregarea nu dură mai mult de câteva zeci de secunde, care părură totuşi celor de faţă o veşnicie.

În peretele muntelui se ivise o deschizătură. De la distanţa la care se aflau însă nu puteau aprecia adâncimea ei. Stanca, nerăbdător, voi să se îndrepte spre locul unde se produsese dezagregarea.

— Atenţie! Se auzi glasul sever al lui Vuia. Nici un pas! Toată lumea stă pe loc. Peste 60 de secunde, dezagregatorul reintră în funcţiune. Atenţiune. Contact!

De data aceasta, efectul fu mai puternic. O pată neagră, imensă se ivi în peretele stâncos, care mai înainte păruse imuabil.

— Nimeni nu mă urmează! Se auzi din nou comanda lui Vuia.

Cu un detector perfecţionat de radiaţii atomice în mână, cu ochii fixaţi pe cadranul indicator, inginerul se apropia pas cu pas de locul dezagregării. Acul indicatorului începu să oscileze mai puternic. Vuia reveni la locul de pornire.

— Radiaţiile sunt foarte intense, spuse el. Nimeni nu-şi scoate costumul. Pericol de moarte! Aşteptaţi să anihilăm radiaţiile provocate de dezagregare.

Mâna mecanică începu să manevreze comutatoarele aflate în spatele dezagregatorului. Braţul articulat începu să se legene,

lăsându-se tot mai jos. Plimbarea lui era înceată, ca şi cum ar fi arătat fiecare centimetru pătrat de teren.

— Ce faci? Întrebă nerăbdător Stanca prin microfonul său.

— Dirijez contraradiaţii neutralizatoare pe terenul infectat, explică Vuia. E o operaţie cu mult mai îndelungată decât dezagregarea. Cred însă că în mai puţin de o oră ne vom putea apropia de munte.

Un nou control cu detectorul special arăta că terenul e curat. Cei patru îşi scoaseră costumele protectoare.

— Uff! În sfârşit! Gemu Stanca, cuprins de frigurile nerăbdării.

Ceilalţi îi urmară exemplul. Chiar şi Vuia, care până atunci se stăpânise, porni cu pas grăbit spre peretele de munte din faţă. O deschizătură enormă dădea acces într-o peşteră întunecoasă.

— Repede, aparatele! Spuse febril Virgil Stanca.

Aduseră detectorul sonic şi-l instalară în grotă.

— Ce miros curios, spuse Mariana. Nu vi se pare că este amoniac?

— Ba da. Să fim prudenţi.

În faţa lor se deschidea prima încăpere a unei peşteri spaţioase. Pereţii aveau însă o netezime ciudată, ca şi cum peste ei ar fi curs o materie mată, catifelată. Înaintară. În calea lor dădură peste oase de proporţii neobişnuite, bucăţi de piatră care ar fi putut fi folosite ca unelte.

— O vatră! Spuse cu glasul gâtuit de emoţie Stanca.

Într-adevăr, spre centrul peşterii, câteva blocuri de piatră erau aşezate în cerc. În mijloc cenuşă. În jur oase sparte.

— O vatră! De câte zeci de mii de ani se află oare aici? Spuse încet Mariana.

Pregătirile pentru punerea în funcţiune a detectorului sonic fură făcute cu febrilitate. Cei patru aproape că nu schimbau nici un cuvânt. Bornele fură fixate în peretele cel mai ferit.

Lămpile se aprinseră pe rând. Cadranele manevrate de Vuia începură să se rotească. Zumzetul monoton indica funcţionarea normală a aparatului. Reîncepură zgomotele acelea puternice pe care le mai auziseră şi în grota de pe terasa inferioară.

— Nu merge, spuse Vuia scrâşnind din dinţi. Aparatul meu nu funcţionează normal. Nu se poate să fie impresiuni identice în ambele grote.

— Ba se poate, interveni Mariana. Condiţiile momentului au fost doar aceleaşi pentru toate peşterile de prin partea locului. Mai ai răbdare.

În detectorul sonic se produse din nou zumzetul acela monoton, apoI. Pe neaşteptate. În difuzorul aparatului se auzi un vuiet care se mări treptat. Şi din vuietul acesta Începură să se desprindă sunete articulate, mai întâi slabe, îndepărtate, apoi, pe măsură ce Vuia manevra manetele amplificatorului, mai clare, mai puternice. Erau sunete guturale, aspre:

— Hrroo I Hrroo!

Un răget îi făcu pe cei de faţă să se înfioare. Venea tot din difuzor. Sunetele erau acoperite din când în când de bubuituri, apoi redeveneau clare.

— Onhmm! Onhmm! Hrroo!

Încordarea se citea pe feţele tuturora.

— De când au rămas sunetele acestea întipărite în stâncă? Spuse cu glas tare Vuia.

— Personal, cred că de câteva sute de mii de ani, spuse Stanca.

Sunetele emise păreau acum ale unei lupte. Cuvinte monosilabice, greu de identificat din cauza exprimării guturale,

punctau diferitele momente. Magnetofonul înregistra fără întrerupere.'

Mariana se ridicase între timp şi se îndreptase spre fundul peşterii. Razele soarelui care pătrundeau prin intrare cădeau acum exact pe o altă deschizătură, mult mai mică şi aproape circulară. Mariana trecu prin ea într-o altă grotă, complet cufundată în întuneric. Aici mirosul de amoniac era mai intens.

Ochii îi lăcrimau. Aprinse puternica lanternă electrică şi plimbă fasciculul luminos, de peste cinci sute de waţi, în jurul ei. Peştera era goală. Aşa i se părea.

Deodată. Gheara groazei se înfipse puternic în pieptul Marianei. Nu. Nu se poate. Era o iluzie. Simţi că i se opreşte respiraţia. Voi să strige. Să-şi cheme prietenii în ajutor. Dar din gâtlejul ei nu ieşi decât un sunet slab, gutural, care se pierdu în semiobscuritatea peşterii.

În faţa ei, proiectată parcă pe peretele neted al grotei, văzu o arătare. O fiinţă cu arcadele sprâncenelor puternic ieşite în afară, cu mâini neobişnuit de lungi, ajungând aproape de genunchi. Fiinţa aceasta purta în mâini o armă, un topor rudimentar de piatră. Expresia îi era fioroasă. Apoi se mai ivi un bărbat, încă unul. O femeie. Apoi o matahală blănoasă. Un urs uriaş. Ursul cavernelor. Şi toate acestea erau în continuă mişcare. Veneau parcă spre ea.

Mariana avea nervii tari. Cu toate acestea, neaşteptatele apariţii o zdruncinară. Peretele din fundul peşterii prindea tot mai mult viaţă, şi, în semiobscuritatea care domnea înăuntru, totul căpăta un aspect halucinant, înspăimântător. Făcu un efort supraomenesc spre a-şi recăpăta calmul. Să raţioneze. Totul e o iluzie. Dar, nemaiputându-se stăpâni, scoase un strigăt strident, răscolitor, care răsună lugubru în grote.

Cei trei bărbaţi, care la început nici nu-i observaseră dispariţia, rămaseră încremeniţi pentru o clipă. Apoi, ca împinşi de resort, se repeziră spre locul de unde venea strigătul.

— Mariana! Mariana! Unde eşti?

— Aici! Aici! Abia putu răspunde ea.

O găsiră palidă, sprijinită de un perete şi arătând fără să fie în stare să articuleze un cuvânt spre fund, unde pe peretele întunecat apăreau mereu alte imagini.

Cei trei bărbaţi rămaseră privind uluiţi spre imaginile care se desfăşurau cu mare încetineală în faţa ochilor lor. Virgil fu primul care-şi reveni şi începu să strige înfrigurat:

— Fotografii! Luaţi fotografii şi notiţe!

Fără să întrebe, fiecare-şi luă caietul de note pe care-l avea în permanenţă la îndemână şi începură să scrie.

Vreme de jumătate de oră, imaginile se iviră ca într-un diascop, aici mai clare sau mai confuze, apoi peretele se întunecă din nou şi totul dispăru.

Mai aşteptară o vreme, dar peretele căpătase acuma o coloraţie neagră, iar pe suprafaţa lui nu mai apărea nimic.

— Ce-a fost asta? Întrebă cu voce uşor gâfâită Mariana.

— Un fenomen pe care nu cred să ne mai fie dat vreodată să-l vedem, spuse Virgil.

— Numai că nu înţeleg cum s-a putut produce acest fenomen. Grăi încet Rogobete.

— Priviţi în jurul vostru, îşi începu atunci Andrei Vuia explicaţiile. Ne aflăm într-un fel de cameră obscură, pe care o constituie grota aceasta. Intrarea micuţă şi întâmplător circulară este întocmai unui obiectiv. Ceea ce aţi văzut sunt imaginile unor evenimente petrecute cândva în negura timpurilor în grota de la intrare. La o anumită incidenţă^ a razelor luminoase, imaginile au fost proiectate pe acest perete, care a fost acoperit, desigur, cu un strat fotosensibil, a cărui natură o vom stabili prin cercetări de laborator. Zguduirile produse de intrarea noastră

forţată în peşteră au degajat o pungă de vapori de amoniac, aflată în masa stâncoasă. Mirosul este concludent. Sub influenţa lor şi la lumina puternică a lanternei cu care a pătruns aici Mariana, stratul fotosensibil impresionat s-a developat pentru un scurt răstimp.

— Plauzibil! Comentă scurt Stanca. Socot însă că descoperirile noastre sunt nemaipomenite în arheologie. Din fotografiile şi notiţele noastre şi din impresiunile sonore făcute în cealaltă grotă, vom putea cunoaşte şi reconstitui poate cel mai palpitant moment din istoria strămoşilor omenirii.

Un CENACLU LITERAR Într-Un LABORATOR.

Toamna târzie îşi aşternuse perdelele cenuşii de ceaţă peste oraş. Expediţia arheologică Virgil Stanca revenise în capitală după câteva luni petrecute în muncă laborioasă la Peştera Albastră. În laboratorul lui Stanca de la facultatea de arheologie domnea o căldură plăcută şi o lumină îmbietoare la lucru. În jurul unei mese acoperite aproape în întregime cu unelte de piatră, cu oase fosilizate şi schiţe, se aflau Stanca, Vuia, Mariana Savu şi Ştefan Rogobete, care-şi lăsase pentru o vreme preocupările zootehnice, spre a răspunde chemării celor trei de a colabora la coordonarea materialului adunat în lunile petrecute pe munte.

— O să mai avem mult de lucru, tovarăşe profesor? I se adresă Rogobete lui Virgil Stanca.

— Depinde, răspunse gânditor acesta. Coordonarea materialului va cere vreo trei luni, apoi urmează interpretarea lui, apoi.

— Apoi?

— Apoi va trebui să ne întoarcem în vara viitoare la Peştera Albastră spre a continua exploatarea tuturor cotloanelor, care mai ascund desigur elemente de seamă. Şi cine ştie. Poate că va mai trebui să revenim prin locurile acelea câţiva ani în şir. Ceea ce am făcut acum, e ca şi când am fi citit numai prefaţa unei cărţi voluminoase. Studiul propriu-zis abia vine.

Vuia, care nu spusese până atunci nici un cuvânt, îşi aprinse o ţigară şi vorbi cu glas domol:

— Şi în cele din urmă vei face un referat, două, trei, poate chiar un volum de referate, pe care le vor citi numai specialiştii. Nu-i aşa, dragă Virgile?

— Ar fi păcat. Îi completă Mariana gândul.

— Mare păcat! Comentă şi Ştefan Rogobete.

Ochii Marianei străluciră atunci:

— Am o idee. O idee grozavă. Pentru mine, ca geolog şi speloolog. Tema principală va fi să stabilesc natura rocilor, şi mai alesCompoziţia stratului superior care acoperă pereţii peşterii. Lumina albastră este datorită, fără îndoială, unui material care sub influenţa luminii fulgerelor devine fluorescent. E o muncă pe care o voi începe aici şi o voi continua în laboratorul meu. Dar nu despre asta este vorba.

— Atunci care este ideea? Spuse Stanca.

— Ideea mea este. Să facem un mic cenaclu literar.

— Mariana! O apostrofă mustrător Vuia.

— Da, da, insistă tânăra savantă. Nu glumesc de loc. Socot că din notiţele pe care le-am luat fiecare, din ceea ce am văzut s-ar putea face o lucrare literară care să popularizeze datele obţinute, să evoce un fragment din viaţa strămoşilor omenirii. A locuitorilor cavernelor.

— Ia te uită! Se minună Vuia. Să ştii că ideea nu este de loc rea. Virgile, eşti şi de data asta în domeniul tău. Fă repede o poezie despre oamenii de acum câteva sute de mii de ani.

— Andrei! Spuse mustrător Mariana, imitându-l pe Vuia.

— Ia staţi! Izbucni Virgil. Voi râdeţi, dar mie mi se par lucrurile cât se poate de serioase. Nu o să fac versuri cum insinuează cu

umor Andrei, dar am putea scrie o povestire. O povestire despre o ceată de oameni străvechi, despre viaţa şi lupta lor, despre primii lor paşi pe calea progresului.

— Just! Se entuziasma Mariana. Dacă stai şi te gândeşti, dobândirea primei unelte de piatră a însemnat pentru oamenii din ceata primitivă poate mai mult chiar decât construirea unui mecanism complicat în zilele noastre. Iar cucerirea focului – pe care, după cum o arată vatra din peşteră, ei îl dobândiseră – va fi însemnat tot atât de mult cât şi dezlegarea tainei atomului în deceniile trecute.

— Să începem, spuse încântat şi Stanca. Ce titlu punem povestirii pe care o vom scrie în micul nostru cenaclu literar?

— Lupta pentru foc! Propuse Vuia.

— E prea unilateral, comentă Stanca.

— Stăpânul codrului! Spuse Mariana.

— Prea e limitat numai la codru!

— Ceata lui Hro I interveni atunci Rogobete, de care uitaseră cu toţii în focul discuţiei.

— Ceata cui? Se încruntă Stanca.

— Ceata lui Hro! Spuse puţin ezitând Rogobete. Vedeţi dumneavoastră, tovarăşe profesor, difuzorul detectorului sonic al tovarăşului inginer emitea foarte clar sunetul acesta, şi, nu ştiu cum, mie mi se pare că ar semăna cu un nume.

— Straşnic, Ştefane! Spuse bucuros Virgil Stanca şi deschise un caiet pe a cărui primă filă scrise cât se poate de caligrafic titlul povestirii de mai jos:

CEATA lui Hro. (povestirea arheologului Virgil Stanca).

Frigul începuse să se molcomească. Iarna fusese mai îndelungată ca de obicei. Undeva, în străfundul pădurii o ceată

de fiinţe se strecurau înfricoşate de tot ce era în jurul lor. Erau fiinţe chinuite de foame şi decimate în lunile îndelungi şi grele de geruri şi lipsuri. Ceata era formată din câteva zeci de bărbaţi, femei şi foarte puţini copii.

Viaţa în ceată era aspră. Pădurea era neîndurătoare, şi chiar aceia care aveau mai multă putere abia dacă puteau răzbi: urşii cavernelor, hienele lânoase, tigrii, fiare fără cruţare, luptau şi ele pentru viaţă, iar oamenii, care erau mai slabi, mai puţin înzestraţi pentru luptă, erau victimele cele mai uşoare.

Cu toate acestea, şi fiarele începuseră să privească cu oarecare temere fiinţele acestea ce se ţineau pe două picioare, cu braţele lungi, fără gheare tăioase ca ale lor, dar care izbuteau totuşi să iasă adesea învingătoare în lupta inegală cu ele.

Dacă se întâmpla ca în codru să se rătăcească vreun om singur, atunci era pierdut, căci nici o fiară nu se da înapoi să i atace. Oamenii observaseră lucrul acesta şi nu se mai avântau decât în grupuri pe căile întunecate dintre copacii uriaşi, şi, mai totdeauna, cu urletele lui, grupul compact de trupuri impunea respect atacatorului singuratic.

Nevoia ii învăţase să se apere în felul acesta. Îl ştiau de multă, de foarte multă vreme, de când gerurile aduse de viforosul Viiha, vântul cu suflarea de gheaţă, care venea dintr-acolo de unde domnea întunericul fără pătruns, nu erau atât de năpraznice. După aceea gheţurile mânate de Viiha s-au lăsat tot mai jos, urmărindu-i. Roadele pădurii nu mai aveau timpul să se coacă şi piereau şi ele, iar viaţa devenea tot mai grea. Piereau cu sutele şi cu miile, şi, an de an, numărul lor scădea.

Începură să înţeleagă că între lumină şi căldură e o legătură strânsă şi că roadele sunt mai bogate atunci când e căldură multă. De aceea, mânaţi de nevoia de a-şi potoli foamea, o porniseră încetul cu încetul spre lumină, spre miazăzi şi căldură.

Viiha, cel cu suflarea de gheaţă, era însă mai repede decât ei şi-i ajungea de fiecare dată din urmă începând din toamnă şi până la începutul scurtei veri a acelor timpuri.

Dintre cetele care işi aflau adăpost în pădurile fără sfârşit, ceata mai mare şi mai puternică era aceea condusă de Hro, cel care îl învinsese pe Grizu, ursul sângeros.

La început nu formau o ceată, ci fiecare îşi făcuse culcuşul într-un copac înalt şi cu ramuri groase, cât mai aproape de vârf, spre a nu fi ajunşi de ursul Grizu şi chiar de tigrul Haârh, care era un căţărător de temut. De cum începea să se lase înserarea, după ce beau apă din izvorul apropiat de locul unde dormeau, se refugiau în culcuşurile făcute rudimentar, la întretăierea unor crăci mai rezistente, dintr-o împletitură de crengi.

Dacă scăpau de la izvor fără să fi plătit vreun tribut sângeros fiarelor pădurii cărau sus în culcuş bolovani şi crăci mai groase pe care le întrebuinţau ca proiectile dacă erau atacaţi în timpul nopţii, în orice caz, în fiecare copac sta cineva de strajă, căci atâta vreme cât ţineau beznele pădurea hăulia de lătratul lui Kviauu, hiena lânoasă, de mormăitul fioros al ursului care adulmeca mirosul de trupuri pe care le dorea ca hrană.

O dată cu zorii, lupta pentru existenţă reîncepea. Şi cum tufişurile de zmeură ofereau hrana cea mai lesnicioasă în timpul verii, oamenii se adunau în jurul lăstărişului, culegând poamele aromate. Aşa s-a întâlnit într-o zi Hro cu Grizu şi de atunci a devenit el conducătorul cetei.

Era pe la mijlocul verii, şi, cu toate acestea, dimineţile erau reci. Prin viroagele care străbăteau ici şi colo pădurea se aduna atunci o ceaţă lăptoasă, umedă şi pătrunzătoare, ce amorţea mădularele celor care stătuseră ghemuiţi şi nemişcaţi în culcuşurile din arbori, înfioraţi de prospeţimea dimineţii, oamenii gemeau încetinel. Bărbaţii, mai voinici şi cu trupul în întregime acoperit de păr, îşi desmorţeau braţele lungi, care le ajungeau aproape de genunchi, apoi, dându-şi drumul din cracă în cracă, coborau la poalele copacilor, privind cercetători în jur, să nu se afle cumva vreun duşman prin apropiere. Dacă totul era în regulă, strigătul lor prelung chema şi pe ceilalţi semeni jos. O nouă zi începea în codrul milenar.

Hro sări de pe ultima cracă şi scrută împrejurimea. Adulmeca vântul care-i aducea mirezme lămuritoare, iar auzul său ascuţit prindea orice susur, orice zgomot, dându-i de îndată tâlcuirea adevărată. Era un individ excepţional de voinic. Mic de stat, ca toţi semenii lui, avea o musculatură puternică, ce făcea să-i onduleze pielea păroasă pe întregul trup. Avea priviri crude, care scăpărau sub sprâncenele stufoase şi scoase în afară. Fruntea îngustă şi teşită şi umerii obrajilor proeminenţi îi dădeau un aspect de temut.-

Ajuns jos, la poalele copacului, îşi sprijini spatele de trunchiul rugos, balansându-se uşor pe genunchii îndoiţi. Văzu la picioarele lui o frântură de cracă, având la un cap o ruptură ca un cârlig. Era un fel de ghioagă rudimentară pe care o apucă neîndemânatic de capătul mai subţire, ţinând-o cu toate cinci degetele de aceeaşi parte. Cu toată vigoarea apucăturii, atunci când o roti peste capul său ca pentru a o cântări, îi căzu din mână. O apucă din nou. Dar şi de data aceasta, deşi îşi dădu seama că braţul îi este astfel cu mult mai puternic şi mai de temut, simţi nevoia să apuce capătul crengii şi cu mâna cealaltă, spre a fi mai sigur.

Îşi ridică faţa în sus, spre copac, şi scoase strigătele de chemare:

— Veniţi! Veniţi! Nu-i Grizu, nu-i Haârh, nici Kviauu. Hro, Hro puternicul e aici.

Din copac începură să coboare rând pe rând şi ceilalţi semeni. Se grămădiră în jurul lui Hro sub copac. Copiii scânceau de foame. Câţiva bărbaţi se îndreptară spre izvor pentru a cerceta locurile. Izvorul era locul cel mai periculos, atât când mergeau să bea apă pe înserat, cât şi în zori, căci aici pândeau fiarele pădurii.

După scurtă vreme răsună şi chemarea lor.

— Veniţi! Veniţi! Nu-i Grizu, nici Haârh, nici Kviauu.

Micuţa ceată se grăbi spre izvor şi-şi astâmpără setea. Apoi o luară cu toţii spre zmeurişul care se afla în luminişul apropiat ca să-şi astâmpere foamea.

Femeile, care nu erau mai puţin voinice ca bărbaţii şi care aveau un aspect asemănător, culegeau rădăcini, al căror gust îl aflaseră şi care le erau pe plac. Culegeau şi unele ierburi cu gust dulceag, ca untişorul, sau cele cu gust mai aspru, ca păpădia, pe care le dădeau copiilor.

Bărbaţii căutau însă hrană mai consistentă, căutau carnea pe care o consumau crudă atunci când o găseau, căci vânau pe vremea aceea cu mare greutate. Cel mai adesea se înfruptau din resturile de elani, zimbri sau alte vietăţi ale pădurii răpuse de fiare.

Dar carnea era rară. Abia dacă izbutea vreunul să nimerească o pasăre cu o piatră zvârlită cu putere, dar neîndemânatic. Numai vânătorii îndrăzneţi stăteau la pândă zile întregi, răpunând cu mare greutate vreun cerb, căruia îi săreau în spate şi pe care-l sugrumau. Apoi îl mâncau.

Hro rămase în urma cetei sale, purtând târâş după el ghioaga pe care o găsise întâmplător în pădure. Mai făcuse el încercarea şi ştia că izbitura cu o asemenea armă este năpraznică şi de data aceasta simţise că lemnul acesta tare şi greu e o armă cum rar mai găsise.

Altădată, arunca arma de care se folosise imediat ce nu mai avea nevoie de ea. Acum simţea însă un imbold lăuntric care-l făcea să nu lepede frântura de cracă. Şi, tot străduindu-se să o poarte mai uşor, îşi petrecu fără vrere degetul cel mare al mâinii drepte de-a curmezişul palmei. Craca i se fixă uşor în mână, înţepenită acolo de degetul cel mare pus pieziş peste palmă.

Hro ridică cu braţul lui puternic craca şi o mânui întâi cu timiditate, apoi din ce în ce mai îndrăzneţ. Nu-i mai scăpă. Dimpotrivă, părea o prelungire a braţului şi în rotirea ei năpraznică îi vâjâi peste cap. Se învioră el însuşi, temându-se de acest şuier, până atunci necunoscut.

— Hro! Hro! Îşi răcni el atunci bucuria pentru un lucru de a cărui însemnătate nici nu-şi dădea încă seama.

— Hro! Hro! Şi se repezi în salturi scurte, pe urmele celorlalţi, spre zmeurişul din luminiş.

În jurul tufelor cu zmeură se strânseseră oameni şi din cetele ce-şi aveau culcuşul prin apropierea pomilor unde se adăpostea ceata din care făcea parte şi Hro, începuseră să se simtă legaţi între ei, căci pericolele comune la care erau adesea expuşi şi faptul că le rezistau împreună îi făcuseră să fie mai îngăduitori unii faţă de ceilalţi.

— Hro! Hro!

Semenii se adunară în jurul lui Hro, care le arătă braţul întins cu ghioaga pe care o găsise sub copac. Îl priviră, dar nu înţeleseră ce vrea.

— Hro cel puternic! Hro cel puternic!

După o vreme îndelungată, oamenii învăţaseră, datorită lui Hro, să mânuiască cu mai multă vigoare ghioagele. Într-o zi, pe când se aflau în căutarea hranei, se auzi din adâncul zmeurişului un mormăit fioros, care nu mai avea nevoie de tălmăcire. Îl cunoşteau cu toţii: Grizu sângerosul fusese tulburat şi acuma va cere jertfă pe cineva din ceată ca să-şi astâmpere mânia.

O rupseră cu toţii la fugă de-a curmezişul luminişului spre pădure, sperând să-şi afle salvarea căţărându-se prin copaci. Hro şi vreo zece bărbaţi ai cetei rămaseră mai la urmă. Se înarmaseră cu bucăţi de lemn, care nu erau decât nişte arme ridicole faţă de fiorosul urs al acelor vremuri.

Lăstărişul se spintecă la un moment dat în două, şi în mijlocul poienii apăru ursul, orbit mai ales de primele raze ale soarelui. Încurajat de oprirea fiarei, unul dintre vânători se repezi înainte şi izbi cu un retevei capul bestiei. Lemnul se frânse de parcă ar fi fost un pai, căci lovitura fusese năprasnică.

Ursul părea însă că nici n-o simţise. Capul lui imens răsunase sub izbitură ca o tigvă goală, dar nimic mai mult.

— Hro! Hro! Răsună strigătul vânătorilor, înspăimântaţi totuşi de curajul tovarăşului lor.

Fiara se legănă o clipă, ca o barcă mânată uşor de valuri, se săltă apoi cu repeziciune uimitoare pe două picioare şi se lăsă să cadă din nou greoi la pământ.

Toate acestea se petrecură cu atâta repeziciune, încât cei de faţă nici nu putură să vadă bine cum labele din faţă ale lui Grizu terciuiseră trupul vânătorului care nu apucase să se retragă. Urletul lui sfâşietor răscoli însă codrul până la mare depărtare, semănând groază printre toate vietăţile.

Vânătorii se dădură repede înapoi.

Grizu sângerosul îşi luase plata pentru că a fost tulburat. Grizu îl va mânca pe cutezător şi-i va lăsa pe ceilalţi în pace.

Numai Hro rămase nemişcat locului. Mâna lui enormă strângea cu forţă capul ghioagei. Încât vinele mâinii îi ieşiră în relief. Înarmat cum era, se simţea tare şi voia să lupte cu Grizu. În mintea lui se petrecu ceva ciudat. Sub presiunea pericolului, creierul său, care nu reacţiona decât sub impresiile de moment şi pentru situaţii imediate, făuri un plan. Hro nu-şi dădu bine seama ce este asta, dar simţea că este ceva care-l va ajuta să iasă învingător.

— Eu am braţul mai lung decât Grizu! Îşi spuse el. Eu am braţul mai lung. Braţul meu va lovi ochiul lui Grizu, şi Grizu nu mă va mai vedea. Şi atunci voi lovi mereu, mereu, şi Grizu nu se va mai mişca, iar Hro cel puternic va lua blana lui Grizu şi-l va mânca. Hro! Hro! Răcni el atunci din răsputeri şi s^ avântă în calea fiarei.

Toţi membrii cetei, care se opriseră pe liziera poienii, priveau cu ochii dilataţi de groază fapta lui Hro. Vânătorii făcură câţiva paşi timizi spre mijlocul luminişului.

— Hro! Hro! Strigară şi ei spre a speria bestia.

Ursul, care se pregătea să-şi devoreze victima, îşi ridică alene capul uriaş şi privi spre fiinţa aceea pitică, ce îndrăznea să-l tulbure, atunci când mirosul de sânge cald îi gâdila nările. Scoase un mormăit fioros, dar piticul continua să strige şi să-i joace în faţă, ameninţându-l. Dădu să-şi înfigă colţii în cadavrul vânătorului. Dar în clipa aceea simţi o durere ascuţită în ceafă. Ciotul ca un cârlig din vârful ghioagei lui Hro i se înfipse în trup, sfâşiindu-i carnea.

Se ridică în două picioare cu un răget atât de îngrozitor, încât oamenii care se aflau la marginea luminişului dispărură în pădure, iar vânătorii o rupseră la fugă înapoi. Se lăsă să cadă greoi acolo unde-l vedea pe adversar, dar căzu în gol. Hro sărise sprinten într-o parte, iar ghioaga lui, vâjâind, izbi din nou arcada ursului, sfărâmândui-o. Grizu rămase ameţit o clipă, apoi se năpusti asupra omului care continua să-i joace sprinten în faţă. O nouă izbitură, de data aceasta mai bine ţintită, îi zdrobi ochiul cu totul. Şi repede încă o lovitură, şi încă una. Vânătorii cetei prinseră curaj şi se apropiară la rândul lor. Ameţit şi mai tare din cauza apariţiei atâtor adversari, Grizu se învârti pe loc fără să mai atace, în timp ce loviturile curgeau potop din toate părţile. Căzu moale pe labele din faţă.

Hro se apropie. Prinse ghioaga cu ambele mâini, cu degetele mari cuprinzând coada întocmai ca un inel şi începu s-o rotească cu putere, apoi o trânti cu o forţă năprasnică în capul ursului, încât pământul vibră uşor de puterea loviturii.

Se auzi un trosnet sec, iar prin craniul crăpat al fiarei se văzură creierii. Unul dintre bărbaţi, lacom şi fără să respecte legea codrului, se repezi să mănânce. Dar cu o ultimă zvâcnitură laba fiarei îl izbi cu atâta putere, încât îl trânti cu coastele rupte la vreo zece metri.

— Hro! Hro! Îşi strigă vânătorul numele şi izbi din nou capul ursului zdrobindu-l. Eu sunt Hro cel puternic, care l-a învins pe sângerosul Grizu. Şi puse piciorul pe trupul fiarei răpuse.

— Hro! Hro cel puternic! Începură să strige şi ceilalţi numele învingătorului. Hro l-a învins pe Grizu! Hro este stăpânul lui Grizu.

Se dădură înapoi, căci primul care avea dreptul să-şi potolească foamea din trupul vânatului era învingătorul.

Făcură apoi cerc în jurul cadavrului. Se prosternară în faţa fiarei răpuse, căci îl ştiau pe Grizu puternic şi stăpân al codrului şi văgăunilor. Ei îl mâncau acuma, dar alt Grizu avea să vie înapoi ca să-i mănânce pe ei şi avea să tie din nou luptă, aşa acuma şi până la sfârşit, cât aveau să fie oameni în codru.

Femeile şi copiii se adunaseră în cerc, ceva mai departe, aşteptând să li se dea şi lor din sângele şi carnea vânatului. Vânătorii apucaseră fiecare câte o piatră ascuţită, culeasă anume pe vadul izvorului, şi începură să spintece anevoie fiara. Îi desprinseră încet blana, pe care o luă Hro şi se înfăşură în ea. Şi abia spre seară începură cu adevărat ospăţul cu carne crudă. Dar înserarea se lăsa cu repeziciune, aşa că fiecare luă cu el cât putu din carnea acestui vânat neaşteptat şi se retrase în copacul unde-şi avea culcuşul.

Din ziua aceea, Hro rămase vânătorul stimat de cei din jurul său. Cetele de prin copacii învecinaţi se uniră cu ceata lui, iar bărbaţii, care învăţaseră cu încetul să ţină măciucile în felul lui Hro, aveau mai multă putere în luptă. Văzură însă că lemnul se frânge uşor şi că piatra îi mai dură. Dar piatra era puţină în pădure. Şi atunci Hro hotărî să pornească cu toţii pe firul izvorului, prin pădure, în căutarea hranei, a unui loc unde Viiha nu pustieşte (inului iarna cu suflarea lui îngheţată.

LA MARGINEA PĂDURII.

Înaintarea cetei lui Hro prin pădure era anevoioasă. Desişul, rar şi frica de necunoscut îi făceau să meargă cu băgare de seamă. Ici şi colo întâlneau cete izolate de oameni, cu care se luptau uneori şi pe care-i învingeau, căci ei ştiau să mânuiască armele mai bine.

Se făcu lumină şi întuneric de multe ori, iar Oooh strălucitorul ii se arătase binevoitor. Într-o zi, cam pe vremea când viforosul Viiha începu să sufle din crestele întunecate ale munţilor, ajunseră la marginea pădurii. În faţa lor se deschidea o vale nu prea largă, dar care li se păru nemaipomenit de luminoasă după traiul în umbra pădurii.

Izvorul devenise un năvalnic râu de munte. Pe peretele dimpotrivă al văii, văzură resfrângându-se razele strălucitorului Oooh şi îşi făcură atunci socoteala că acolo îi vor găsi în fiecare zi lumina şi căldura. Trecură apa şi urcară pe una dintre cele două terase ale văii. Cei mai îndrăzneţi urcară şi pe a doua, care era mai adăpostită. Când se lăsă însă seara, se retraseră tot în pădure, făcându-şi culcuşul în copacii bătrâni.

Încetul cu încetul, începură să se avânte mai mult pe vale. Şi când primele zile de iarnă începură cu fulguire îngheţată, îndrăzniră să rămâie peste noapte în peşterile care se deschideau în inima stâncilor.

Aşa începu o nouă viaţă pentru ceata lui Hro.

Existenţa la adăpostul peşterilor era mai uşoară decât în culcuşurile din pădure. Ceata era ferită de ploile reci ale toamnei, de vânturile îngheţate ale iernii şi atunci când gerurile erau mai năprasnice se refugiau în cea mai ascunsă grotă a peşterii, unde se grămădeau unii peste alţii ţinându-şi astfel cald. Numărul copiilor creştea pe zi ce trece şi dacă n-ar fi fost Grizu, care căuta şi el adesea adăpostul peşterilor, sau hiena Kviauu şi mai rar tigrul cu patru colţi ca nişte săbii, atunci viaţa le-ar fi fost oarecum tihnită.

Anii treceau. Ceata nu se mai avânta decât foarte rar în pădure şi atunci numai pe la marginea ei, în căutare de poame şi rădăcini. Vînătorii, care îşi mai învăţaseră meşteşugul, mergeau ceva mai departe, dar atunci numai cu băgare de seamă şi în grupuri, căci pădurea le rămânea duşmană.

Într-o dimineaţă de început de vară, atunci când copacii dădură primii muguri, bărbaţii din ceata lui Hro porniră la vânătoare.

— Fano, cerbul cu coarne rămuroase a venit cu ceata lui, spuse Hro la sfatul vânătorilor. Fano cerbul aduce pe urmele sale pe Hairh, tigrul cu colţi albi şi tăioşi. Fano cerbul trebuie să plece.

— Ceata are nevoie de carne, ridică glasul un vânător mai tânăr. Noi să-l ţinem pe Fano cerbul şi pe alt Fano cerbul şi încă unul Din carnea lui vom minca noi, vor mânca copiii şi se vor face mari şi vlnători puternici.

— Olim, vânătorul cel tânăr, nu ştie ce spune, mârâi aspru Hro. Cum o să prindem pe Fano cel repede de picior? Fano nu stă la luptă ca să-l răpunem. Hairh, îl prinde pe Fano în goană. Ohm nu ştie să fugă ca Hairh. Fano trebuie să plece.

— Ohm, vânătorul cel tânăr, îl poate prinde pe Fano, şi încă o dată pe Fano şi încă unul dacă toată ceata face ce spune el, spuse tânărul şi se ridică în picioare din cercul vânătorilor care stăteau chirciţi la sfat.

Hro se ridică şi el furios, rotindu-şi ghioaga temută de toate vietăţile pădurii.

— Hro! Hro! Strigă el. Hro cel puternic, el l-a ucis pe Grizu şi i-a luat blana, Hro aduce carne pentru ceată, Hro cere ascultare sau luptă!

Ohm era mai înalt ca Hro. Trupul lui tânăr şi vânjos era acoperit cu mai puţin păr decât al celorlalţi bătrâni. Mergea mai drept, mâinile îi erau mai puţin lungi, sprâncenele mai puţin stufoase şi fruntea mai puţin teşită. Privirile, deşi aspre, scăpărau de o lumină vie, în care se citeau înţelegerea şi frământarea necontenită a gândului.

— Hro este puternic, spuse tânărul vânător. Hro este viteaz! Şi Ohm este puternic şi nu ştie de frică, mai spuse el, dar nu vrea să lupte cu Hro! Ohm vrea să-l vâneze pe Fano!

Sfatul vânătorilor se împărţi în două tabere. De o parte erau bătrânii, cei de-o vârstă cu Hro, care-l ştiau de frică. În cealaltă

tabără erau tinerii, copiii născuţi în peşterile din coasta muntelui, care-i ţineau partea lui Ohm.

— Ohm, vânătorul cel tânăr, are dreptate! Strigau ei. Îl vânăm pe Fano cerbul cel sprinten, şi carnea lui va îndestula ceata.

Lui Hro îi clănţăniră dinţii de furie. Îi vedea pe tinerii din ceată ridicându-se, zi de zi, mereu mai mulţi. Bătrânii, atâţia câţi mai rămăseseră dintr-ai lui, se duceau rând pe rând în străfundurile peşterii, de unde nu mai reveneau. Şi, cu toată vitejia lui, se temea de tineri, mai ales de Ohm, care în fiecare zi născocea ceva nou şi care nu se ştia de nimeni. Curajul său îi inspira respect lui Hro. Îşi amintea de după-amiaza fierbinte de vară când se adunaseră nori grei de furtună peste vale. Aşa se întâmpla atunci când Oooh îşi revărsa mai amarnic văpaia razelor lui. Atunci începeau bubuiturile care scuturau stâncile şi dintre norii negri plesnituri de foc izbeau muntele.

Ceata se adăpostise speriată sub copacii stufoşi de la marginea pădurii. Tunetul hăulea pe vale, iar copacii se agitau în bătaia vântului. Şi atunci cerul se despică, iar Oooh se prăbuşi ca un şarpe de foc pe copacul sub care se chirciseră cei mai mulţi vânători. Copacul prinse să ardă ca o făclie, iar oamenii de sub el rămaseră pe loc, chirciţi şi negri, arşi de dogoare.

Înspăimântată, ceata se năpusti în tot felul de adăposturi, spre a se depărta de copacul incendiat. Numai Ohm se repezi să cuprindă flac'ăra, să o reţină. Neştiutor, voia să o cuprindă în palme, dar dogoarea arsurii îl făcu să se schimonosească de durere.

Din ziua aceea, cuvântul lui Ohm avea greutate în ceată, căci el fusese primul care a încercat să prindă flacăra, pe puiul lui Oooh, şi s-o supună oamenilor.

— Ohm, vânătorul cel tânăr, vrea să-l vâneze pe Fano, spuse furios Hro. Dar Fano va fugi şi va fugi şi vânatul din vale, şi atunci ceata va pieri de foame.

— Hro cel puternic să vâneze în vale, răspunse atunci Ohm, iar eu cu câţiva vânători îl vom fugări pe Fano cerbul. Şi de nu-l vom prinde, tot noi va trebui să dăm hrana care va lipsi cetei.

Sfatul se termină. Vânătorii se pregătiră de plecare. Hro cu cei ai lui, înarmaţi cu bâte, o luară în jos pe vale. Acolo era locul unde veneau adesea şi oamenii din altă ceată, aceea a lui Haro, care-l prinseseră pe puiul lui Oooh, flacăra vie şi dătătoare de căldură.

Ohm strânse în jurul său pe toţi cei de-o seamă cu el şi mai aduna şi pe băietanii mai răsăriţi ai cetei, care aveau să intre curând în rândul vânătorilor. Se traseră spre marginea pădurii ca să ţină sfat.

— Fano este sprinten, începu Ohm sfatul. Noi nu-l putem ajunge cu ghioagele noastre. Dacă Fano sare de pe peretele de stâncă în fundul prăpastiei, atunci vânătorii îl pot lua de acolo şi să-i mănânce carnea. Fano trebuie să sară de pe peretele de stâncă. Aşa spune Ohm, vânătorul cel tânăr.

— Oooh îl trimite pe Fano să sară de pe peretele de stâncă, spuse atunci un altul dintre vânători.

— Să-l căutăm pe Fano, cerbul cel sprinten, spuse Ohm.

Porni şi ceata celor tineri. Ohm păşea în fruntea alor săi, înarmat cu o ghioagă grea şi puternică, mai puternică decât a lui Hro.

De când era copil se obişnuise să culeagă pietrele cele mai tari şi mai ascuţite din care-şi făcea tot felul de unelte de joacă. Cu vremea, toată ceata ştia că răzuitoarele şi cuţitele de piatră ale lui Ohm erau cele mai bune şi mai ascuţite. Le aşchia răbdător până luau forma pe care o dorea el. Îşi făcea mici topoare de piatră cu care începuse să cioplească lemne şi pe care le arunca cu dibăcie în vânatul mic, pe care-l dobora în felul acesta.

Într-o zi, pe când privea îndelung ghioaga de lemn cu capul format dintr-o rădăcină lustruită de vreme, îi veni în minte să pună în locul lemnului de la un capăt o bucată de piatră, aşa cum ştia el să aleagă. Căută o cracă groasă şi tare şi legă la

capătul ei mai gros, cu curele din piele de capră, un topor de piatră dintre acelea făcute de el. Cumpăni arma în mână, izbi cu ea în jur, tăie un copăcel tânăr şi văzu că toată treaba merge mai uşor. Căută atunci o altă cracă, pe care o spintecă la cap şi băgă în despicătură lama de cremene a toporului, pe care o legă tot cu fâşii de piele. Într-o prăjină fixă o lamă subţire şi ascuţită de silex, făurindu-şi astfel prima suliţă.

Aşa era înarmat Ohm. Tinerii îşi făuriră şi ei arme asemuitoare, dar fiecare pe măsura măiestriei lui. Înarmaţi astfel, pătrunseră în codru, avându-l pe Ohm în fruntea lor.

Ohm adulmeca aerul în jurul său. Ceilalţi, mergându-i tăcuţi pe urme, făceau la fel. Cunoşteau mirosul lui Fano. Vântul le bătea din faţă, aducând tot felul de izuri ale codrului. Se apropiară cu încetul de izvorul cerbilor. Era vremea celui de-al doilea adăpat.

Erau aproape şaizeci de vânători, care se răspândiră în jurul locului, aşteptându-şi prada. Se tupilaseră la pământ, prin tufişuri şi rămaseră nemişcaţi.

Când Oooh străbătuse jumătate calea spre apus, Fano şi ceata lui se apropiară de izvor. Călcau cu băgare de seamă, adulmecând necontenit. Simţea mirosul răspândit de trupurile fiinţelor cu două picioare, dar mirosul acesta se afla de la o vreme în toată pădurea. Cu toate acestea era neliniştit, căci, oricum s-ar fi întors, adulmeca mirosul acesta stăruitor, şi simţurile lui îi spuneau că e în pericol, îşi aduse ceata până la firul de apă şi, în timp ce ciutele şi puii se adăpau, el sta de strajă, cu capul său minunat, împodobit de coarne puternice, ridicat drept în sus.

Deodată se iscă o larmă înfiorătoare în pădure. Zgomote asurzitoare veneau din toate direcţiile. Vânătorii săriseră în picioare urlând şi izbind cu armele lor în copacii şi în tufişurile din jur. Ceata cerbilor şi ciutelor rămase vreme de o clipită ameţită, apoi încercă să fugă. Un grup de vânători îi tăie calea. Luă altă direcţie. Zadarnic. Nici pe aici nu puteau trece. Zăpăciţi, veniră înapoi la izvor, dar şi în direcţia asta le era tăiată calea.

Vreme de aproape o oră, ceata fu hăituită fără milă, până ce se angajă pe singurul făgaş liber, care ducea afară din pădure, spre buza prăpastiei.

Vânătorii, păstrând necontenit cercul, alergau pe urmele cetei, neslăbind nici o clipă zgomotul şi sporind astfel panica animalelor. Ceata izbucni afară din pădure pe terasa care domina prăpastia, dar, uluită de spaţiul liber, voi să se întoarcă. Dinspre marginea pădurii urletele se auzeau însă tot mai aproape, tot mai puternice. În cele din urmă, apăru şi lanţul vânătorilor, care-şi agitau armele.

Ceata cerbilor începu să se rotească pe un spaţiu mereu mai restrâns. În goana lor rotitoare se apropiau de buza prăpastiei, dar de fiecare dată reveneau zadarnic spre pădure.

Hăituirea dura de vreme îndelungată. Ziua ameninţa să se termine fără rezultat. Ohm se repezi atunci înaintea cetei de cerbi agitându-şi toporul. Fano se oprise şi el. Îşi plecă fruntea cu coarnele rămuroase. Era gata să-şi primească adversarul. Ohm se temea de coarnele cerbului şi se oprise la oarecare distanţă rotindu-şi toporul. Îl rotea repede, mereu mai repede, până ce acesta îi scăpă din mâini şi izbi cerbul drept în frunte, zdrobindu-i craniul. Frumosul animal se cutremură tot sub violenţa loviturii. Grumazul său puternic se înfioră şi se prăbuşi în genunchi.

Cele ce au urmat s-au întâmplat atunci în câteva clipe. O parte dintre vânători împinseră câteva ciute până pe buza prăpastiei, iar bietele animale, nemaiavând încotro, făcură saltul în gol, zdrobindu-se de stâncile ascuţite din fundul ei. Alţii, care văzuseră lupta dintre Fano şi Ohm, au rămas atât de uimiţi de îndemânarea neasemuită a semenului lor, uitaseră să mai strige. Momentul fu folosit de grosul cetei de cerbi, care scăpă prin golul dintre vânători şi dispăru în pădurea apropiată.

— Ohm! Ohm! Îşi strigă vânătorul victoria.

— Ohm! Ohm! Repetară şi tovarăşii săi.

Trupul lui Fano fu încărcat pe spinările lor şi dus în peşterile locuite de ceata lui Hro. Alţii scoaseră ciutele moarte din fundul prăpastiei. Ceata era îndestulată cu carne pentru mai multă vreme.

Ohm îşi luă partea sa de învingător. Coarnele rămuroase ale lui Fano erau ale lui. Întâi voi să şi le facă podoabă. Văzând însă cât sunt de ascuţite şi de tari, frânse câteva ramuri şi le fixă adânc în nişte prăjini de lemn tare şi văzu astfel că suliţele erau cu mult mai bune şi mai tăioase decât cele făcute din piatră.

O dată cu lăsarea înserării sosi şi grupul condus de Hro. Urcară încet poteca ce ducea spre terasa a doua, unde se aflau peşterile locuite. Nu vânaseră nimic. La vederea prăzii bogate adusă de ceata lui Ohm au început să-şi potolească şi ei foamea mâncând din carnea cerbilor şi a ciutelor, care era gustoasă.

Când se lăsă amurgul cu lumina lui cenuşie, toată ceata era strânsă în peştera cea mare, în jurul grămezilor de carne proaspătă. În faţa lui Hro se ridica grămada cea mai mare, căci acesta era dreptul lui de vânător priceput şi stimat.

— Ohm l-a vânat pe Fano, grăi Hro încruntat, căci auzise de întâmplările după-amiezii din spusele vânătorilor. Ohm este un vânător puternic. Dar el nu l-a vânat încă pe Grizu.

Hro ţinea strâns mânerul ghioagei lui de lemn şi privea pieziş spre toporul cu cap greu de piatră al lui Ohm. Ar fi putut să dea cu ghioaga în tânărul vânător şi să-l zdrobească, dar se temea de judecata celei, care nu îngăduia acest lucru.

Ohm îl pândea, la rândul său, pe Hro, pe care-l simţea că-i e duşman. În mintea lui simplă îl preţuia totuşi pe Hro şi ştia că, atâta vreme cât nu l va învinge în luptă dreaptă, nu-i va putea lua locul. Şi la luptă cu Hro nu putea ajunge decât după ce-l va fi doborât şi el pe Grizu şi-i va fi luat blana. Se ridică atunci în picioare şi, rotind toporul, strigă:

— Ohm e vânător puternic! Hro a spus: Ohm îl va doborî pe Grizu şi-i va lua blana.

Ohm îl doboară pe grizu.

Din susul întunecat al văii, de acolo unde apele clocotitoare ale râului se prăvăleau din înaltul stâncilor înspumându-se, începuse să bată un vânt rece şi tăios. Frunzele copacilor se arămiseră şi acuma se aşterneau într-un strat gros pe pământ.

Oameni din ceata lui Hro le adunau în grabă, grămădindu-le într-un loc uscat din fundul grotelor, ca să-şi facă culcuş călduros pentru vremea când sălbaticul Viiha, cel cu suflarea geroasă, se va năpusti de sus, de pe creste, în mantia lui albă şi îngheţată.

La gura peşterii făcuseră un fel de zid din crengi şi bolovani, pentru ca Viiha să nu poată pătrunde la ei atunci când se repezea hăulind şi rupând crengile copacilor.

În zilele de vifor, când nimeni nu se încumeta să calce în omătul rece de afară, se grămădeau în colţul cel mai ferit al grotelor gemând din cauza asprimii vremii. Bărbaţii, cu trupul acoperit cu păr des ca o blană, făceau un cerc'ân mijlocul căruia se aşezau femeile şi copiii. La îndemâna bărbaţilor se aflau bolovani mari şi ascuţiţi, culeşi din albia râului.

Cine putea să ştie? Lui Grizu, cel fioros, nu-i era teamă de Viiha şi se trezea uneori înfometat din somnu) de iarnă, pornind după pradă. Şi ar fi fost vai de omul pe care l-ar fi întâlnit. Colţii lui mari şi albi, ca nişte pumnale, l-ar fi măcinat îndată.

În peştera cea mare, ceata lui Hro se pregătea de iernat. Într-o firidă uscată grămădiseră rădăcini şi fructe, bureţi şi ierburi, hrana săracă pe care le-o dădea codrul milenar. Dacă în vremea caldă a lui Oooh mai găseau pe ici, pe colo resturi de carne lăsate de fiare sau vânau chiar ei cu mare greutate, în timpul iernii mâncarea era puţină, şi mulţi din ceată nici nu mai apucau vremea caldă. Trupurile celor care piereau era hrana celorlalţi.

Hro şedea în locul cel mai ferit al peşterii. Puterea lui fără seamăn impunea respect tuturor. Din ceată nu se încumeta nimeni să-l înfrunte. Şi dacă se întâmpla ca vreunul să se împotrivească atunci când îi lua mâncarea din faţă, Hro mârâia

numai, trosnindu-şi fălcile puternice ieşite puţin în afară. Ochii lui scânteiau, iar răzvrătitul se trăgea temător deoparte.

Pe vale se lăsa înserarea. Şuieratul lui Viiha se înteţea. Copiii scânceau tremurând de frig şi frică, atârnaţi de grumajii mamelor. Ceata, o grămadă de trupuri pătrunse de aeru' rece şi umed al toamnei, sta ghemuită în fundul peşterii. Până a doua zi în zori, niciunul dintre ei nu avea să mai iasă în bezna de afară, unde erau stăpâni fără tăgadă Grizu şi Hairh şi Kviauu, hiena fioroasă.

Cu toată întunecimea din grotă, oamenii vedeau chiar şi în timpul nopţii. Pereţii erau uşor fosforescenţi, răspândind o vagă lumină albăstruie, care contura masele mari ce s-ar fi mişcat. Pe deschizătura mică ce fusese lăsată la gura peşterii, pătrundea lumina rece, albă a lunei, făcând ca deosebirea între alb şi negru să pară şi mai tăioasă.

Deodată, printre cei din peşteră trecu un freamăt. Până şi copiii încetară să mai scâncească. La intrarea în grotă, acolo unde erau grămădiţi buşteni şi bolovani, se auzea un mormăit pe care-l cunoşteau cu toţii: Grizu! Ghearele de oţel ale ursului hârşcăiau pe granitul dur, smulgând rând pe rând câte un bolovan şi încă unul din întăritura făcută de oameni. Bolovanii se rostogoleau cu zgomot de tunet peste terasa povârnită până ce dădeau undeva în fundul apei.

Grizu! Venirea lui Viiha îl făcea mai fioros decât în timpul verii, căci trebuia să mănânce mai mult. Mult de tot, ca să nu mai trebuiască să iasă din bârlog pe timpul viscolelor. Şi atunci când adulmeca fiinţe ascunse în peşteri da năvală sfâşiind şi ucigând.

— Grizu!

Hro se ridică dintr-un salt pe picioarele groase şi puternice, puţin arcuite şi cu genunchii îndoiţi. Apucă în palma-i enormă un bolovan cu vârf ascuţit şi rămase legănându-se uşor într-o parte şi alta. Clefăia furios din fălci mârâindu-şi numele.

— Hro! Hro!

— Hro! Hro! Strigau şi ceilalţi bărbaţi din ceată, apucând Fiecare un bolovan care le era unealtă şi armă.

Femeile duseră copiii cât mai în fundul peşterii, apoi luară, la rându-le, pietre şi reteveie groase, se aşezară în spatele bărbaţilor, care făcuseră un semicerc.

Între timp, Grizu izbea furios zidul de stânci şi trunchiuri de copaci, năruindu-l cu încetul. Capul lui enorm, de vreo jumătate de metru lungime, apăru pe neaşteptate într-o gaură pe care izbutise s-o facă în perete. Scoase un mormăit furios, aproape un răget, care-i înfioră pe cei din peşteră.

— Hro! Hro! Urlă şeful cetei, şi braţul lui se destinse brusc aruncând bolovanul în Grizu.

Piatra vâjii prin aer şi izbi cu trosnet înfundat capul Fiarei. Dar ursul se scutură numai, ca şi cum l-ar fi atins un bondar. Capul i se trase pentru o clipită înapoi, şi două labe uriaşe, cu ghearele ca nişte căngi, apucară peretele zgâlţâindu-l. Stâncile se desprinseră cu un huiet puternic şi se prăvăliră peste interiorul peşterii, în care pătrunse acuma mai în voie lumina albă a lunei.

Ursul păşi greoi înăuntru. Se opri vreme de câteva clipe ameţit de întuneric. Încetul cu încetul, ochii i se deprinseră însă şi începu să-şi distingă adversarii. Mirosul trupurilor îi aţâţa nările, iar furia lui crescu.

Oamenii rămaseră încremeniţi locului, într-o tăcere care impresionă şi fiara. Temătoare de vicleşug, îşi plimbă capul când într-o parte, când în alta, nehotărându-se unde să atace.

Vânătorii cetei măriseră cercul prinzând ursul la mijloc. Atunci, la un semn al lui Hro, scoaseră strigăte ascuţite de luptă, care-l uluiră la început pe atacator. Drept în faţa ursului se afla Hro, care-şi apucase între timp ghioaga.

— Hro! Urla ceata, căutând parcă să înspăimânte pe urs cu numele şefului, care-l mai învinsese o dată. Căci, în mintea lor, Grizu era mereu acelaşi.

Ursul se ridicase în două picioare, gata să se arunce asupra aceluia care îndrăznea să-l înfrunte. Hro îşi încordă braţul, îşi făcu vânt şi izbi cu ghioaga spre capul fiarei. Dar aceasta îi lovi numai umărul, provocându-i o rană superficială şi dureroasă, care-l înnebuni de furie, Se repezi înainte. Un luptător al cetei, care încercă să-l lovească, se prăbuşi şi fu strivit de labele groase ale lui Grizu. Cu o agilitate care nici n-ar fi fost de bănuit la o asemenea matahală, ursul trecu peste trupul celui ucis şi cu un dos de labă îl trânti la pământ pe Hro. Ghioaga acestuia zbură undeva în întuneric, izbindu-se de perete.

Ceata se trase speriată înapoi, aşteptând ca Grizu să-l zdrobească pe Hro. Şi atunci, după socoteala lor, nu mai aveau ce face, ci numai să aştepte judecata sângerosului adversar, care avea să ia dintre ei atâta pradă cât îi era pe plac.

În clipa aceease întâmplă însă ceva ce nu se mai întâmplase de când era ceata ceată. În loc ca Grizu să fie lăsat, după legea pădurii, să-şi ia dreptul lui, cineva ii sări în cale, spre a-l apăra pe Hro.

— Ohm! Îşi strigă atacatorul numele.

Fiara uită de adversarul căzut şi se îndreptă spre acela care i se ivise pe neaşteptate în cale.

Oamenii din ceată prinseră din nou curaj.

— Ohm! Răcniră ei cu atâta putere, încât hăuli peştera până în adâncurile ei.

O ploaie de bolovani grei, mai bine şi mai puţin bine ţintiţi, izbiră ursul, făcându-l să se clatine pe picioarele dinapoi, pe care se ridicase.

Ohm avea în mâna dreaptă toporul de piatră fixat în despicătura unei crengi groase, care se lustruise de atâta întrebuinţare. Începu să joace sprinten în faţa lui Grizu. Ursul, ameţit de lovituri, era derutat de deplasările iuţi ale vânătorului. Mişcându se în salturi scurte, acesta se depărtase puţin de Grizu şi acuma

îşi rotea cu repeziciune peste cap toporul de piatră. Ursul îşi revenise. Se năpusti furios asupra omului. Dar toporul, mânuit precis, îi izbi craniul cu putere drept între ochi. Se auzi trosnetul sec al oaselor care se despicau sub izbitură. Fiara rămase o clipă ameţită, împietrită, apoi mai făcu doi, trei paşi şi se prăbuşi horcăind într-o parte.

Ohm îşi apucă suliţa pe care o sprijinise de un colţ de stâncă la numai doi paşi de teatrul luptei. Era suliţa cu vârful bine ascuţit făcut din ramura de corn de cerb. Se apropie de Grizu, ochi liniştit locul rămas descoperit în partea stângă a pieptului acestuia şi-şi făcu vânt. Arma pătrunse cu uşurinţă în trupul fiarei, care rămase nemişcată.

— Ohm! Îşi strigă tânărul victoria.

— Ohm! Răspunseră într-un singur glas cei din ceată.

Oamenii se dădură înapoi. Ohm se apropie de cadavru şi puse un picior pe el, apoi scoase un chiot prelung care răscoli străfundurile peşterii. Trase de la brâu un cuţit, pe care şi-l făurise dintr-un os, şi începu să jupoaie cu îndemânare blana ursului. Cei din ceată priviră uimiţi noua unealtă, iar respectul pentru el crescu. Ohm era un vânător puternic şi viteaz. Ohm îl învinsese pe Grizu cel fioros. Ohm avea unelte cum nu aveau ei şi putea să le fie conducător.

În peşteră începu ospăţul, cu toate că era noapte târzie. Ceata mânca oricând avea hrană. Numai Hro, care-şi revenise din ameţeală, sta deoparte şi nu gusta din hălcile sângerânde care fuseseră puse înaintea lui. Privirile-i piezişe nu-l mai slăbeau pe tânărul vânător, care se dovedise mai puternic decât dânsul.

Se temea de Ohm, de tinereţea şi puterea lui, şi mai ales de acel ceva pe care nu-l putea defini şi care era inteligenţa acestuia, putinţa sa de a crea unelte noi, folositoare cetei. Acest lucru trezi chiar şi la Hro un sentiment de respect pentru Ohm, de care, bineînţeles, el nu îşi dădea seama.

Hro simţea că timpul lui trecuse. Poate că mâine, când strălucitorul Oooh se va urca din nou peste munţi, va trebui să se ducă în firida cea mai adâncă a peşterii, de unde nu se va mai întoarce.

În timp ce Hro era frământat de gândurile acestea, bărbaţii şi femeile ridicau din nou baricade la intrare. Femeile se duseră apoi lângă copii, în timp ce la lumina lunei, care se înălţase de-a binelea, bărbaţii ţineau sfat sorbind măduva din oasele ursului răpus.

Chirciţi la pământ, atenţi la freamătul necontenit al codrului, din care aflau dramele sângeroase ale nopţii, bărbaţii se sfătuiau.

Ohm se aşezase drept în faţa şefului şi deschise sfatul.

— Grizu a plecat iar în beznă, spuse el.

— Grizu vine iar, răspunse Hro. Grizu e puternic. Lui Grizu nu-i e frică de nimeni!

— Numai de Oooh îi e frică, spuse unul dintre vânători.

— Grizu se teme de puii lui Oooh! Haro şi ceata lui sunt stăpânii valurilor care ard şi ei nu se tem de Grizu. Nici de Hairh. De nici o fiară a codrului. Adu ne de la ceata lui Haro pe puiul lui Oooh.

— Cine-l stăpâneşte pe puiul lui Oooh nu se teme de fiare. Cine-l stăpâneşte pe puiul lui Oooh nu se teme de muşcătura îngheţată a lui Viiha, spuse un alt bărbat din sfat.

— Adu-l pe puiul lui Oooh şi fii tu şef, Ohm! Continuă altul.

Ohm privi în jur cu ochi scânteietori.

În mintea lui vedea focul pâlpâind în peştera în care Viiha nu se mai încumeta să pătrundă. De mult dorea să aducă valul care arde. Alergase însă zadarnic pe urma trăsnetelor, unde credea că este vatra focului veşnic.

Odată l a prins furtuna în codru, iar trăsnetul care căzuse în apropiere aprinse un arbore înalt. Bubuitura îl speriase însă într-atât, încât n-a îndrăznit să-şi ridice faţa de la pământ multă vreme. Când a trecut furtuna, focul fusese stins de ploaia torenţială. Acuma va aduce însă focul – îl va lua de la ceata lui Haro, care sta departe, dincolo de codru, pe cealaltă vale.

— Ceata lui Haro păzeşte pe puii lui Oooh, spuse Ohm. Ei ucid pe cei care se apropie de peştera în care arde focul veşnic. Ohm îl va aduce, cu toate acestea, pe puiul lui Oooh şi va fi şef.

PLECAREA În CODRU.

În zorii celei de-a doua zi, Ohm se pregăti de plecare. Se înarmase cu două topoare de piatră tăioasă, cu un cuţit de os şi suliţa cu care-l doborâse pe Grizu. Pe umeri purta blana ursului, pe care şi-o prinsese peste şold cu o fâşie din pielea de cerb. Aşa pornea să înfrunte codrul duşmănos şi fiarele lui sângeroase şi nenumărate.

Ceata se adunase în faţa peşterii şi privea în tăcere, Krau, unul dintre bătrânii cetei, spuse:

— Ohm, vânătorule tânăr şi puternic, du-te şi ne adu pe puiul lui Oooh. Strălucitorul şi fierbintele Oooh te va ajuta.

Ohm se plecă în faţa lui Krau, căci se temea de el. Apoi se întoarse şi porni pe poteca povârnită ce ducea drept spre torentul din vale, pe care-l trecu printr-un vad cunoscut. Se afundă de partea cealaltă a văii în desişul codrului, luând calea pe care o ştia mai scurtă spre sălaşul cetei lui Haro.

Cei din ceată îl urmăriră cu privirea până ce dispăru între copaci. Şi din clipa aceea nimeni nu mai pomeni nici un cuvânt despre el, căci în mintea lor se pironise gândul că acela care intră singur în codru nu mai găseşte niciodată calea de înapoiere.

— Hro! Strigă atunci bătrânul vânător.

Adună pe vânători şi plecă în căutare de pradă în susul râului, la adăpătoarea caprelor sălbatice, deoarece voia într-un fel oarecare să-şi restabilească prestigiul faţă de ceată.

Ohm făcu temător primii paşi în penumbra de sub bolţile copacilor. În dimineaţa aceea de toamnă târzie, codrul era mai tăcut decât de obicei. Rar de se auzea câte un icnit de pasăre întârziată prin aceste meleaguri. Numai răpitoarele treceau ici-colo cu fâlfâiri moi. Animalele de pradă se traseră în culcuşuri şi nu se iveau decât dacă erau atacate sau tulburate în timpul odihnei lor, Ca şi cum ar fi primit veşti printr-o misterioasă telegrafie, Ohm prindea fiecare foşnet, fiecare susur. Simţurile lui rafinate de vietate a pădurii erau încordate la maxim, căci pericolul se putea ivi în orice clipă şi din orice loc.

Acum înţelegea din trosnetul îndepărtat al crenguţelor că undeva, destul de departe în faţa lui, trecuse o turmă de căprioare. Vântul îi aduse un miros aspru pe care-l ştia prea bine: era al lui Hairh, tigrul cu blana tărcată şi groasă şi cu colţii ca nişte pumnale. Se feri să nu-i iasă în cale.

Într-o poieniţă găsi scheletul unui elan doborât în timpul nopţii. Oasele albe, fără pic de carne pe ele, îi spuneau limpede: Kviauu, hiena, şi suratele ei ospătaseră aici. Apucă cu mai multă tărie lemnul suliţei şi se apropie de schelet. Dintre resturile cadavrului se desprinse un şarpe cu solzi verzi, care se strecură grăbit între ierburile mai inalte din apropiere. Ohm se opri căci se temea de Siva, şarpele. Reptila sătulă dispăruse. Vânătorul se ridică şi porni mai departe. Se furişă cu îndemânare prin lăstăriş, iar peste trunchiurile de copaci răsturnaţi de furtună sărea cu uşurinţă.

Dormi nopţile în scorburile copacilor, ale căror deschizături le baricada cu crengi groase.

De când plecase, întunericul şi lumina se schimbaseră de multe ori. Vremea era tot mai rece. Blana lui Grizu îl apăra însă de frig şi ploaie. Ohm se orienta cu simţul sigur al fiinţei înfrăţită cu codrul, mergând drept spre ţintă. Ar fi putut să urce spre sălaşul cetei lui Haro urmând firul apei. Ştia însă că i-ar fi întâlnit pe cei

din ceată şi ar fi fost pentru ei un vânat lesnicios. De aceea, socotise să taie de-a curmezişul pădurea, să se ascundă în apropierea sălaşului şi să fure prin surprindere pe puiul lui Oooh, pentru a-l aduce la ceata lui.

Într-o dimineaţă, vânătorul fu trezit din somn de un huiet înfiorător.

— Pericol! Îi strigau toate simţurile.

Pământul în jur se cutremura.

Cu muşchii încordaţi, se roti încet în direcţia din care venea zgomotul. Se auzeau trosnetul sec al lemnului frânt şi un bubuit înfundat ca de furtună. Şi, pe măsură ce timpul trecea, bubuitul era tot mai puternic.

Acum ştia: Venea Mato, mastodontul uriaş cu colţii răsuciţi şi enormi, şi turma lui. Dacă nu fugea repede era pierdut, căci nimic nu scăpa viu de sub picioarele lor. Nimeni nu le putea sta în cale, trompele lungi îl apucau pe duşman, chiar dacă era el Grizu, şi-l fărâma. Apoi îl pisălogeau cu picioarele groase ca nişte arbori, de-l făcea una cu pământul.

Ohm adulmecă cu băgare de seamă vântul şi porni în goană, aşa ca să-l aibă în spate, fugind din calea uriaşilor.

Întregul codru era în fremătare, căci trecerea mastodonţilor lui Mato spre locurile de iernat înspăimânta toate vietăţile. Fugeau turmele de cerbi şi căprioare, fugeau hienele, urşii şi chiar şi tigrii fioroşi. Elanii şi zimbrii nu se mai temeau de atacurile fiarelor, căci toate fiinţele pădurii se aflau în acelaşi pericol.

Ohm îşi dădu seama că de şi-ar fi continuat goana ar fi căzut mai devreme sau mai târziu din cauza oboselii şi atunci ar fi fost pierdut. Dacă scăpa de Mato, nu scăpa de fiarele celelalte. Căuta un loc unde să se refugieze. Văzu în inima pădurii o stâncă înaltă şi atât de groasă încât n-ar fi putut să fie dărâmată nici de mastodonţi. Apucându-se cu degetele lui puternice şi

mobile şi sprijinindu-se pe tălpile picioarelor, se căţără până în vârf. De acolo vedea pădurea pe o distanţă destul de mare.

Un praf subţire, întocmai unui fum, stârnit de turma mastodonţilor aflată în iureş plutea peste arbori. Bubuitul se apropia, şi Ohm simţea, chiar şi pe stâncă, vibraţiile tropotului turmei de mastodonţi.

Iată-i! Coloşi de culoare cenuşiu-roşcată, ca nişte frânturi de munte puse pe patru arbori rotunzi şi groşi. Capetele uriaşe păreau ele însele nişte stânci din care ieşeau colţii de fildeş enormi şi răsuciţi şi trompa lungă de câţiva metri, ca un trunchi de copac rugos şi în continuă mişcare. Şi monştrii aceştia erau acoperiţi cu un păr des, menit să-i apere şi pe ei de muşcăturile viforosului Viiha. În goana lor nebună, mastodonţii dărâmau în cale copacii mai tineri şi dacă se întâmpla ca unul mai bătrân să le opună rezistenţă il apucau cu trompele şi-l smulgeau cu rădăcină cu tot, aruncându-l în lături.

Turma trecu vreme îndelungată. Se apropia înserarea. Ohm ştia că nu poate rămâne pe vârful stâncii deoarece, de-ar fi fost atacat, n-ar fi avut unde să se refugieze, ci numai să sară în gol. Coborî în pădurea devastată, pe unde trecuseră uriaşii. Păşea cu băgare de seamă. Auzi un scâncet. Era ca un plâns de copil şi totuşi nu era al unui pui de om. Îşi încordă auzul, apucă cu tărie coada toporului de piatră şi se îndreptă spre izvorul sunetului.

Găsi o vizuină de lup pe care mastodonţii o dărâmaseră cu totul în trecerea lor. Lupoaica şi cei şase pui ai săi erau terciuiţi, amestecaţi cu pământul clisos. Numai doi pui scăpaseră cu viaţă. Ohm îi apucă şi-i privi de aproape. Întâi se bucură că are de mâncare. Apoi îi fulgeră prin minte un gând năstruşnic: luă puii şi-i băgă la pieptul său, în blana de urs. Găsi ceva mai încolo cadavrul proaspăt al unei ciute. Îşi tăie cu cuţitul câteva hălci de carne, pe care le mestecă cu satisfacţie. Luă apoi altă bucată de carne, pe care o fărâmiţă bine în gură, şi o vârî cu încetul în gura puilor de lup, aşa cum văzuse că fac şi femeile cu puii lor de om. Se căţără apoi pe craca înaltă a unui copac, îşi aranjă culcuşul şi adormi.

LUPTA Cu HAÂRH.

Instinctul de vânător al lui Ohm îi spunea că se apropiase de a binelea de sălaşul cetei lui Haro. Într-o dimineaţă văzu iarba călcată de o labă nu prea mare. Urmele ghearelor arătau că pe aici trecuseră oameni. Se plecă şi mirosi locul. Era aşa. Era miros de om, dar nu de om pe care-l cunoştea.

Soarele lucea peste pădure, aruncând ici-colo pete aurii şi tremurătoare pe frunzele căzute. Într-un tufiş de alun mai rămăseseră roade bune de mâncat. Înghiţi lacom miezul dulce, după care bău apă dintr-un şipot care izvora la rădăcina unui stejar.

Vremea avea o răbufnire văratică. Aerul se încălzise uşor. Miresmele dospite ale pădurii se ridicau întocmai ca la începutul toamnei. În zilele îndelungate petrecute în inima codrului, Ohm se obişnuise cu viaţa agitată şi plină de pericole şi înţelese că le poate dovedi. Între înaintaşii săi, care sălăşluiseră în culcuşurile din copaci, lipsiţi de arme şi unelte, şi el, locuitor al cavernelor, era o deosebire uriaşă.

Apropierea sălaşului lui Haro îl făcea să devină acum şi mai prudent decât fusese până atunci. Simţea în cei din ceata adversă duşmani de egală forţă cu el. Şi, fără să-i fie limpede că ceea ce îi apropia era putinţa de a gândi, simţea totuşi că între ei nu era vorba de o înfruntare a forţei fizice.

Ceva se schimbase şi în înfăţişarea codrului. Copacii erau ceva mai rari. Se vedeau poteci care duceau în toate direcţiile. Vântul nu-i aducea însă nici un zgomot care să-i semnaleze apropierea iminentă a sălaşului.

Deodată pădurea prinse să se agite. O nelinişte, nedefinită încă pentru vânător, plutea în aer. Ajunsese într-o poieniţă. Se refugie imediat la marginea ei, la adăpostul arborilor.

O ciută străbătu ca fulgerul poiana. Apoi încă una şi încă una. Ohm se înfioră. Îşi pregăti armele pentru luptă. Luă cei doi pui

de lup şi-i puse într-o scorbură înaltă, ca să fie feriţi, şi apoi stătu la pândă ca să vadă din ce parte vine primejdia.

Încercă să adulmece, dar aerul greu şi încălzit al pădurii nu-i spunea de data asta mai nimic. Nici vântul nu bătea.

De undeva, din adâncul pădurii, din direcţia din care veniseră ciutele, răsună atunci un ţipăt pătrunzător. Nu era strigătul unui animal în primejdie, ci mai mult un strigăt ca de moarte.

Ohm îşi încorda auzul. Strigătul răsună din nou. Acuma îşi dete seama de unde venea. Îl recunoscuse chiar. Era strigătul unui om, al unei femei. Se îndreptă repede, dar cu băgare de seamă într-acolo. În mâna dreaptă purta suliţa cu vârf ascuţit de corn, iar în stânga unul din topoarele de piatră. Mânuia de altfel cu aceeaşi îndemânare armele şi uneltele cu dreapta şi cu stânga. În codru se făcuse din nou linişte. Cu toate acestea, Ohm se îndrepta sigur spre locul de unde auzise ţipătul de restrişte, mânat de instinct.

Un alt luminiş. În prima clipită îi păru gol. Dar nu era. Iată, spre marginea lui, lângă un copac zăcea ghemuită o fiinţă. O femeie. Privirile ei înspăimântate erau îndreptate spre centrul luminişului, acolo unde era iarba mai deasă, mai înaltă.

Ohm privi şi el într-acolo. Hairh! Tigrul, crud şi fără cruţare, spaima codrilor şi a oamenilor, sta ghemuit ca un ghemotoc uriaş şi tărcat. Spinarea îi era rotunjită şi coada lui puternică plesnea, şuierând într-o parte şi alta, culcând iarba. Colţii fioroşi, lungi şi albi ii străluceau în soare de o parte şi de alta a botului.

Tigrul se pregătea să sară. Nici n-ar fi avut nevoie de mai muât decât un singur salt spre a sfâşia femeia, încremenită de groază, din faţa lui. Era o femeie din ceata lui Haro. Ce căuta ea singură în pădure? Ohm cercetă cu repeziciune împrejurimea: poate că erau şi luptători ai cetei duşmane. Nu. Nu era nimeni.

Hairh scoase un răget adânc, şi blana tărcată i se încreţi pe spinare. Femeia răspunse cu un nou strigăt ascuţit şi răscolitor, ce izbuti o dată mai mult să intimideze fiara.

Căscă larg botul, şi cele patru custure ale colţilor străluciră în soarele dimineţii.

Ohm cunoştea legea codrului. Prada era a celui mai tare. Ar fi putut să se retragă încetinel şi să lase femeia pe seama lui Hairh. Era cât pe ce s-o facă, şi, cu toate acestea, ceva de neînţeles pentru el îl ţintuia locului. Şi acest ceva nu era decât faptul că acea fiinţă era om ca şi el care înfrunta primejdiile codrului neospitalier, care împreună cu alţi semeni lupta pentru a smulge naturii vitrege puţinele mijloace de trai.

Împins de un imbold mai puternic decât instinctul lui de conservare, Ohm se apropie încet de locul unde se afla femeia, şi în clipa în care era gata să sară înaintea tigrului izbucni cu un urlet care ar fi înspăimântat pe oricine.

Surprinsă, fiara se opri pentru o clipă din salt.

— Ohm! Răcni vânătorul rotindu-şi toporul de piatră, în timp ce vârful suliţei îl ţinea îndreptat spre fiară.

Tigrul se ghemui şi mai mult. Ghearele lui puternice scurmau pământul, în timp ce muşchii i se încordau pentru salt. Dar Ohm prevăzuse cu o frântură de secundă mai devreme intenţia fiarei şi făcu o săritură puternică într-o parte.

Tigrul trecu în zbor pe lângă el şi căzu pe locul unde se afla cu puţin mai înainte vânătorul. Dar în clipa în care era aproape să atingă pământul, simţi o arsură în coaste. Ceva străin îi pătrunse trupul musculos şi se fixase în el, producându-i mai mult spaimă decât durere. Era suliţa vânătorului, pe care acesta o aruncase cu vigoare şi care-şi nimerise ţinta, fără să rănească însă mortal bestia.

Hairh se întoarse, de data aceasta greoi, căci arma înfiptă în el îl stingherea. Răgetul lui de furie cutremură pădurea. Îşi căută din ochi adversarul şi, când îl văzu, se pregăti din nou să sară asupra-i.

Ohm îl aştepta. La răgetul tigrului, răspunse şi el cu un răcnet puternic şi începu să rotească cu repeziciune toporul de piatră, pe care-l avea în mână. Şi, mai înainte ca tigrul să se fi putut desprinde de la pământ, cremenea ascuţită îi despică craniul, lungindu-l. Apucând cel de-al doilea topor, pe care-l purta atârnat la brâu, Ohm se apropie de fiară şi o sfârşi. Labele cu ghearele curbate şi oţelite mai scormoniră vreme de câteva secunde locul din jur, apoi rămaseră nemişcate. Ohm îl învinsese şi pe Hairh. Îşi adună armele şi se întoarse spre locul unde se afla femeia.

Aceasta nu-şi revenise încă din spaimă. Se ghemuise la pământ.

Dar Ohm se oprise la câţiva paşi şi o privi. Îi dădu târcoale la oarecare distanţă, apoi se depărtă ca şi cum nici n-ar fi fost pe acolo, se apropie de cadavrul tigrului şi începu să-l jupoaie.

Revenindu-şi, femeia ridică încet ochii privind printre gene. Se înălţă şi se duse încet alături de vânătorul acela puternic şi necunoscut. Fără să scoată un sunet, îngenunche şi începu să ajute la jupuit. Atunci Ohm o privi.

Uha! Spuse ea.

— Ohm! Spuse vânătorul. Apoi o întrebă: Unde sunt războinicii din ceată? Căci se temea să nu fie surprins de ei.

— Sunt departe, spuse Uha. Au plecat de la sălaş. Puiul lui Oooh a fugit de la noi. A venit vântul mare şi a doborât copacii. Vântul mare a adus apele în sălaş şi l-au înecat pe puiul lui Oooh. Eu am fugit În codru şi n-am mai găsit drumul înapoi.-

— Puiul lui Oooh a fugit! Puiul lui Oooh a fugit! Îi trecu prin minte lui Ohm. Ceata lui Haro a plecat departe ca să caute un sălaş mai bun. Eu am plecat să chem puiul lui Oooh şi m-am rătăcit de ceată.

După o tăcere destul de îndelungată, Ohm se adresă femeii:

— De unde l-aţi luat voi pe puiul lui Oooh?

— Oooh strălucitorul a coborât într-un copac, spuse cu glas încet şi temător femeia. Noi l-am prins în vârful unei crăci uscate. Şi de atunci, zi şi noapte, femeile din ceată i-au dat de mâncare crengi şi lemne, pe care puiul lui Oooh le mistuie. Dar apa l-a gonit pe puiul lui Oooh.

— Şi nu ştii să-l chemi înapoi? Întrebă Ohm.

Femeia privi speriată în jur:

— Taci! Apoi grăi abia şoptit: Ştiu! Dar e greu, foarte greu. L-am chemat, dar Oooh a urcat peste munte şi a pierit şi a venit şi iar a pierit, aşa de multe, de multe ori, dar pe puiul lui nu ni l a mai dat.

— Să-l chemăm împreună, spuse Ohm. Pe urmă mergi cu mine la ceata mea. N-o să-ţi facă nimeni rău. Eu sunt Ohm, vânătorul.

— Merg cu tine, consimţi femeia.

Ohn CUCEREŞTE FOCUL.

Ohm ştia că atunci când se apropia domnia lui Viiha, cel cu suflarea de gheaţă, Oooh se arată tot mai puţin pe cer, că atunci când norii plumburii acoperă bolta nu se mai văd fuioarele de foc, şi Oooh nu mai aprinde copacii. Ploile reci, mărunte şi pătrunzătoare de toamnă erau fără trăsnete şi fulgere. De aceea, el se bizuia numai pe ştiinţa pe care spunea că o are Uha, ştiinţă care în mintea lui se lega de fapte pe care nu le pricepea.

În noaptea după uciderea lui Hairh îşi făcură un adăpost în scorbura imensă a unui copac. Hienele lânoase dădură târcoale adăpostului, dar suliţa lui Ohm le ţinea la respect. Nu le fu frig, căci blana lui Grizu şi aceea a tigrului erau mari şi-i fereau de pişcătura rece a nopţii de toamnă, care mergea spre sfârşit.

A doua zi, Ohm se trezi înainte cu mult de răsăritul soarelui şi o trezi pe femeie.

— Să-l chemăm pe puiul lui Oooh!

— Nu se poate încă, spuse aceasta. Răsuflarea umedă a ceţii mai aşterne văluri străvezii prin viroage şi văiuge. Nu-l putem chema pe puiul lui Oooh decât atunci când strălucitorul e pe cer, iar lemnul de care avem nevoie e uscat.

Rămaseră în apropierea poieniţei unde se luptase Ohm cu tigrul, căci numai în asemenea loc;i place lui Oooh să lumineze. Uha curăţă un loc de ierburile „nalte şi încă pline de sevă, astfel încât pământul apăru chilug. Îl bătători şi făcu un fel de vatră. După aceea, începură să cutreiere pădurea prin apropiere, căutând un lemn putred şi nepătruns de umezeală şi o creangă tare şi uscată. Crengii îi făcură vârf subţire şi ascuţit.

Când soarele se ridică de-a binelea, Uha îngenunche în faţa vetrei pe care o făcuse. Puse pe jos lemnul putred şi-l fixă într-un soi de groapă exact pe măsura lui. Creanga uscată începu s-o plimbe mereu mai repede pe suprafaţa lemnului putred, frecând-o tocmai atât cât era nevoie să fie în permanent contact.

— Oooh, Oooh. Puternicule şi strălucitorule, gândea Ohm, trimite ne pe puiul tău, care nu se teme de Viiha, îngheţatul, nici de fiarele pădurii!

— Oooh! Oooh, gemea Uha.

Mâinile femeii plimbau repede şi neostenit creanga uscată şi ascuţită peste lemnul putred, care se înfierbânta încetul cu încetul. Mirosul înţepător, caracteristic al lemnului care dă să se aprindă, începuse să le gâdile nările.

Ceasurile treceau încet. Pe faţa femeii începuse să curgă sudoarea. Ohm, fascinat de jocul necontenit al lemnelor, nu se mişca de lângă ea. Un fum subţire şi firav, aproape imperceptibil, începu să se înfiripe din când în când în punctul de contact al lemnelor. Dar de flacără nu se vedea nici o urmă.

Veni amiaza. Cei doi se aflau tot îngenuncheaţi în faţa micuţei vetre. Munceau tot mai stăruitor, căci ştiau că nu vor putea să continue şi în timpul nopţii, când ar fi fost cu siguranţă sfâşiaţi

de fiare. Şi dacă întrerupeau treaba, a doua zi trebuiau să reia totul de la început. Târziu, când soarele sta să apună, iar poiana se cufundase în lumina roză-arămie a scăpătatului, Uha, fără Să oprească nici o clipă jocul mâinilor, se adresă bărbatului:

— Strânge repede iarbă uscată, crenguţe subţiri şi lemne uscate. Puiul lui Oooh se apropie.

Bărbatul se execută fără crâcnire.

Din lemnul putred, fumul înţepător se ridica tot mai dens. Femeia muncea din răsputeri, căci o singură clipă de oprire ar fi zădărnicit totul. Mişcările uluitor de repezi pe care le făcea erau însoţite de gemete necontenite. În cele din urmă, o flăcăruie plăpândă izbucni în lemnul putred. Uha puse degrabă câteva fire de iarbă uscată lângă flăcăruia care se mări. Apoi înteţi focul primind mereu mai multă iarbă şi câteva crenguţe. Flacăra jucăuşă începu să arunce pâlpâiri în jur. Câteva lemne o întăriră, şi în scurtă vreme, în mijlocul poienii, ardea un foc viu, care lumina întunecimea ce se lăsase între timp.

Femeia şi bărbatul se apropiară atunci de foc.

— Oooh! Oooh! Strălucitorule, bine ai venit între noi.

Ohm tăie în grabă cu toporul lui de piatră o mulţime de copaci răşinoşi care se aflau prin apropiere, astfel încât focul puternic începu să dogorească. Îşi făcu provizii de lemne pentru întreaga noapte, pe care o petrecură păzind' flacăra atât de greu cucerită.

Fiarele pădurii petrecură însă o noapte de spaimă. Hienele, temute'şi urâte, dădeau târcoale focului, dar fugeau înspăimântate atunci când Ohm arunca după ele cu tăciuni aprinşi. Din celelalte fiare nu se arăta niciuna. Zorii îi găsiră lângă un foc viu.

Ohm se ridică solemn în picioare. Cu toporul într-o mână şi ghioaga în cealaltă începu să se rotească în jurul focului. Făcea salturi mari, se rotea pe loc, o pornea apoi mai departe, voind

să-şi arate în felul acesta bucuria de a fi stăpânul focului şi al tuturor fiarelor din pădure. Gesturile lui erau acelea ale unei fiinţe care nu se teme de nimic. Repezea suliţa înainte, rotea toporul peste cap, strigând cadenţat din răsputeri.

— Ohm! Ohm!

Femeia îl privi o clipă uimită, apoi, ca împinsă de un imbold lăuntric, prinse să se învârtească şi ea. Şi astfel, în inima codrului fără sfârşit, cuceritori ai bunului care avea să se dovedească cel mai preţios pentru ei şi urmaşii lor, cei doi îşi manifestară bucuria succesului prin primul dans.

Înainte de a pleca înapoi, la ceată, Ohm îşi aduse aminte de cei doi pui de lup pe care-i lăsase în scorbura din apropierea poieniţei, unde se oprise prima dată. Îi aduse în grabă şi-i dădu femeii. Aceasta voi să-i ucidă ca să-i mănânce.

— Nu! Spuse Ohm. Puii rămân şi cresc la ceată.

Femeia ceru atunci lui Ohm o creangă dreaptă, o curăţă de coajă şi înfipse în ea bucăţi de carne din provizia făcută de vânător. Întinse carnea peste jeratic, şi în curând mirosul cărnii fripte gâdilă nările lui Ohm. La început gustă în silă, căci era obişnuit numai cu carne crudă, dar dădu curând de gustul nou şi se bucură.

Ohm pregăti o legătură de crengi răşinoase de conifere pe care o luă în spinare. Erau făcliile care aveau să poarte pe puiul lui Oooh până la ceată. Noaptea, când poposeau, se înconjurau cu un cerc de foc, pe care-l menţineau până în zori, când porneau mai departe.

Frigul devenise din ce în ce mai aspru în ultimele zile. Dar Ohm nu se mai temea de Viiha, după cum se simţea mai tare decât toate vietăţile pădurii.

Din noaptea în care cucerise focul, Uha şi Ohm fuseseră urmăriţi pas cu pas de câteva umbre, care ştiau să se ferească din calea

vântului ca să nu-i trădeze şi să calce fără zgomot. Erau trei vânători din ceata lui Haro.

Ceata lor pornise speriată din grotele unde-şi aveau sălaşul, în care flacăra caldă a puiului lui Oooh nu mai izgonea beznele şi frigul. Dar din prima zi a migraţiunii spre alte locuri, unde sperau să afle hrană mai îmbelşugată, fură atacaţi de fiare şi decimaţi»

Numai aceşti trei vânători izbutiseră să scape şi să se refugieze în codru. Aici dădură peste Uha şi Ohm, care cuceriseră din nou focul.

Ohm ştia că e ultima noapte pe care o mai petreceau în inima codrului. Mirosul său fin îi semnalase din bătaia vântului apropierea aerului umed al râului care nu mai era departe. Instinctul lui îi dicta însă să fie cu băgare de seamă, căci pericolele codrului nu puteau fi înlăturate toate cu ajutorul lui Oooh. De aceea, noapte de noapte, îşi organiza culcuşul astfel ca să nu poată fi atacat.

Vânătorii lui Haro erau înfometaţi. Ei o recunoscuseră însă pe Uha şi văzuseră că izbutise să-l readucă pe puiul lui Oooh. Şi atunci se ivi în mintea lor gândul să refacă ceata. Vânătorul străin trebuia să vină cu ei, iar Uha să revină în mica lor ceată ca unica femeie. Aveau să mai răpească femei şi de la alte cete. Chiar de la ceata lui Hro.

În toiul nopţii se apropiară pe furiş de focul întreţinut de Uha.

— Uha! Strigară încet.

Femeia tresări. I se păru că glasul venise din inima focului şi aruncă grăbită o mână de găteje pe flacără. O lumină vie se răspândi pentru câteva minute în jur. Şi la lumina ei Uha recunoscu pe vânătorii din ceata ei, de care se rătăcise în codrul unde Hairh tigrul nu ierta pe nimeni. Îl trezi pe Ohm. Acesta sări imediat în picioare, cu suliţa şi toporul în mână.

— Noi suntem vânătorii lui Haro I strigară cei trei. Uha e femeia noastră. Uha trebuie să vină la ceată f

— Eu sunt Ohm, vânătorul cel puternic, care l-a învins pe Grizu şi pe Hairh! Răspunse plin de demnitate Ohm. Iată blănurile lor, care mă încălzesc. Pe Uha i-am cucerit-o lui Hairh în luptă dreaptă, în inima codrului, Uha nu mai e a lui Haro, Uha e a lui Ohm.

Vânătorii nu îndrăzneau să se apropie de cercul de foc, căci focul nu putea fi cucerit decât în luptă dreaptă.

În timpul discuţiei, însă, focul începuse să se stingă. Kviauu, hiena, şi suratele ei prinseră curaj şi se apropiară pe furiş de locul unde se aflau oamenii. Cei trei vânători, aflaţi dincolo de cercul de foc, erau mai expuşi. Atacul fiarelor se produse pe neaşteptate. Intimidate totuşi de lumina jeraticului, nu izbutiră să doboare pe niciunul.

Vânătorii lui Haro erau speriaţi. Armele le erau slabe: nişte reteveie, aşa cum aveau şi cei din ceata lui Hro. Noaptea, cu fâlfâirile ei misterioase, îi făcea să nu se simtă siguri de ei Şi nici înăuntrul cercului de foc nu puteau trece.

Uha puse în grabă lemne pe foc, iar flăcările se înălţară spre cerul de păcură. Hienele se adunaseră grămadă, înnebunite de foame şi de furie. În clipa următoare erau gata să se arunce asupra vânătorilor lui Haro şi să-i sfâşie.

Ohm stătu o clipă la îndoială. Dincolo de cercul de foc erau trei fiinţe. Atunci se aprinse în mintea lui luminiţa aceea vie care-l făcu să înţeleagă că acolo, în inima codrului, se aflau trei semeni de-ai lui în faţa unui duşman comun: Kviauu, hiena.

Într-o fulgerare puse mâna pe lemne aprinse şi tăciuni şi începu să arunce spre ceata hienelor, care se dădură cu urlete fioroase înapoi. Făcu un salt peste foc. O hienă sări spre unul dintre vânători, dar suliţa lui Ohm i se înfipse în grumaz, ucigând-o pe loc.

— Ohm! Îşi strigă victoria vânătorul.

— Ohm! Răcniră şi cei trei din ceata lui Haro, înfierbântaţi de luptă.

Hienele, intimidate, nu îndrăzniră pentru moment să mai atace.

— Veniţi! Strigă Ohm celor trei şi sări înapoi, înăuntrul cercului de foc.

Vânătorii lui Haro îl urmară. Ajunşi însă la adăpost, îşi aruncară reteveiele.

— Voi nu mai sunteţi din ceata lui Haro, le spuse Ohm. Voi sunteţi din ceata lui Ohm.

— Suntem din ceata lui Ohm, răspunseră vânătorii.

OHM, Stăpânul CODRULUI.

Pentru ceata lui Hro, ca şi pentru toate vietăţile pădurii, începuse vremea grea a domniei lui Viiha, cel cu suflarea de gheaţă.

Într-un înserat, când ceata lui Hro se pregătea să se retragă în peşteră, apăru la poalele codrului Ohm, urmat de Uha şi de cei trei vânători străini. Toţi purtau în mâini făclii aprinse. Urcară încet panta povârnită care ducea la peşteră. În drumul lor, oamenii se retrăgeau uimiţi.

Ceata nu-şi arătă în nici un fel bucuria, atât de uluită era de cele ce vedea. Bătrânii, puţin speriaţi de apropierea focului, se trăseseră mai spre fundul peşterii, în jurul lui Hro. Pe el îl aştepta acuma lupta cu Ohm sau să plece singur în codrul cel fără de sfârşit.

Vânătorii se adunaseră în jurul lui Ohm. Cu toţii simţeau că ceata nu va mai fi condusă de Hro, ci de Ohm, acela care învinsese fiarele pădurii, care le adusese focul, pe puiul soarelui, al lui Oooh cel strălucitor.

Pe piatra cea mare din mijlocul peşterii, Uha făcu un rug Oamenii adunară în grabă lemne ca să aibă pentru tot timpul nopţii.

Lumina vie polei pereţii grotei, care erau uşor fosforescenţi. În jurul rugului se răspândea o căldură plăcută, care iradia până în colţurile cele mai îndepărtate. Copiii încetaseră să mai scâncească şi chiar bătrânii se apropiară, pas cu pas, spre a se bucura de binefacerile focului.

În faţa rugului, care ardea cu flacără vie, bătrânul Krau chemă bărbaţii la sfat.

Ohm sta în picioare. Era înfăşurat în blana lui Hairh. În ochii cetei părea măreţ, de neînvins.

— Ohm l-a învins pe Grizu, începu el.

— Ohm! Strigară vânătorii tineri din ceată, agitându şi topoarele de piatră făcute după modelul toporului lui Ohm.

— Ohm!-A învins pe Hairh! Mai spuse el.

— Ohm!-A învins pe Hairh! Repetară vânătorii.

— Ohm l-a adus pe puiul lui Oooh, care nu va mai pleca de la noi.

— Ohm e vânătorul cel mai puternic, Ohm este stăpânul codrului.

— Ohm este stăpânul codrului, strigară vânătorii.

— Hro este stăpânul codrului! Se auzi atunci glasul furios al lui Hro.

— Hro! Hro: scoase el strigătul de luptă, chemând ceata alături de el.

Nu-i răspunse nimeni.

— Ohm! Strigă atunci vânătorul cel tânăr ridicând spre bolta peşterii braţele înarmate cu suliţa cu vârf de corn şi toporul de piatră măiestrit legat.

— Ohm! Răspunseră cu toţii într un glas.

În jurul lui Hro nu mai rămase nimeni. Nici chiar bătrânii.

Hro căută să se retragă spre fundul peşterii, dar se răzgândi şi porni încet spre intrarea peşterii.

Afară era noapte neagră de iarnă. Viiha, cu suflarea de gheaţă, şuiera de sus, dinspre culmi, aducând prima fulguire. Hro se mai întoarse o dată, apoi porni, cu pasul lui greu şi legănat, spre geana întunecată a codrului, din care se auzea urletul fioros şi neiertător al fiarelor. Din pragul peşterii, Ohm, înconjurat de vânători, îi privi mişcările şi îl chemă înapoi la ceată.

Bărbaţii ridicară în grabă baricada de la intrarea peşterii mari, aşa ca Viiha să nu poată pătrunde înăuntru. Fiarele, atrase de mirosul de trupuri, nu se încumetară să atace peştera în mijlocul căreia ardea viu focul. Ohm îşi puse armele alături.

— Uha va fi păzitoarea focului, spuse el cu glas tare. Femeia se ridică de la locul ei şi se apropie de vatră.

— Asta e ceata lui Ohm, mai spuse el. Ohm, stăpânul codrului. Se culcă în faţa focului, pe blana tigrului, şi privi în flăcările dătătoare de viaţă. I se părea că vede în pâlpâirile lor zori noi pentru ceata sa.

EPILOG.

Peştera în care se adăpostea ceata lui Ohm deveni în curând neîncăpătoare. Oamenii ieşiră pe terasele din faţa ei, ocupară toate grotele care puteau fi locuite. Unelte noi, arme noi îi ajutară să cucerească treptat tot locul din jur.

Într-o zi, pământul îşi scutură spinarea uriaşă. Munţii se clătinară. În peştera de pe terasa superioară nu mai locuia de mult nimeni.

Stânci uriaşe şi bolovani porniră în rostogol, închizându-i intrarea, ferecând în interior urmele vieţii acelora care au fost strămoşii oamenilor, păstrându-le până în zilele noastre.

— SFÂRŞIT – Cuvânt LĂMURITOR.

Partea a doua a povestirii – „Lupta pentru foc” – se petrece cu sute de mii de ani înaintea erei noastre. O precizare a epocii nu e cu putinţă, deoarece în momentul de faţă datarea în arheologie este anevoioasă, deşi sunt perspective ca prin metode noi, cum ar fi cercetarea radiaţiilor carbonului 14, să se ajungă la fixarea în timp mai sigură a epocilor.

Ceea ce este esenţial, însă, e că în descrierea vieţii oamenilor străvechi ne-am bizuit pe da’te riguros ştiinţifice, culese din rezultatele cercetărilor făcute la noi şi în alte ţări. Desigur, însă, că evoluţia nu a cunoscut ritmul rapidt am spune cinematografic, care reiese din desfăşurarea acţiunii. Între ceata condusă de Hro şi aceea condusă de Ohm este un spaţiu de timp care se poate întinde pe zeci şi chiar sute de mii de ani. Fiecare pas înainte făcut de primii oameni a însemnat milenii şi milenii de eforturi, de încercări adesea neîncununate de succes, dar care au dus în cele din urmă la victoria omului. De asemenea, între fiinţa care nu stăpânea focul şi omul care a ştiut să-şi făurească unealta care să-l producă se întind alte sute de mii de ani. Trecerea de la viaţa în pădure la locuirea în caverne a însemnat un pas uriaş pentru oameni, dar un pas care s-a şi desfăşurat într-un răstimp uriaş.

Paralel cu progresul mijloacelor de producere a celor necesare traiului a evoluat şi dezvoltarea intelectuală a individului. Reprezentarea forţelor naturii, ivirea unor idei despre viaţă, s-au produs în timp şi presupune o elaborare înceată, migăloasă. Nu e acelaşi Hro, cel care a trăit cu ceata în păduri, cu acela din caverne, ci un urmaş oarecare, care va fi trăit poate peste multe zeci de mii de ani.

Este lesne de înţeles însă că o asemenea îndelungată perioade din preistoria umanităţii n-am fi putut s-o cuprindem în spaţiul unei povestiri dacă n-am fi recurs la o convenţie artistică prin

care să sintetizăm câteva sute de mii de ani în câteva zeci de pagini. De aceea, în această lucrare, am folosit într un fel metoda cinematografiei, care redă dezvoltarea unei flori în câteva secunde sau minute, înlănţuind imagini despărţite de zile sau chiar de săptămâni de evoluţie.

Facem precizările de mai sus tocmai pentru a uşura înţelegerea justă a strădaniilor noastre.

Al. CALISTRAT.

SFÂRŞIT